

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ИСТОРИЈА ЛУДСКОГ ЛИКА

Коло

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

Број 101 4 децембар 1943 Дин. 6

Основање религија

Приказивањем оснивача религија, приказивањем Исуса Христа, Буде, Мухамеда, Конфучија и Лаоце, историја људског лика улази у ново и значајно поглавље. Јер, не постоји ни један једини аутентични портрет оснивача хришћанства, мухамеданске или

будизма, мухамеданства или таоизма. Али, ниједно поглавље историје људског лика није тако богато, тако узвишено, тако разноврсно, и тако човечански узбудљиво колико приказивање највећих, најдубљих, најузвишенијих и најдуховитијих бића. Јер то је уједно и историја људског веровања, тежњи, нада, најдубљих осећања и најузвишенијих тренутака живота. Историја приказивања оснивача вера најлепша је историја самог човечанства. И идеализовани ликови Исуса Христа, Буде или Лаоцеа много су вернија огледала људских стремљења и људске душе по сви реалистични портрети света заједно. Ти су прикази „песме над песмама“ људског портрета. Не прикази одређених људи већ прикази душе. То су идеализовани портрети оног што је најплеменитије у човеку. То су најлепши симболи.

комби. Ту је Он приказан заједно са Јованом Крститељем, а приказан голобрад. У Трећем веку почиње дискусија о томе да ли Христа треба приказивати голобрадог или с брадом. У то доба, и почетком Петог века постоји још по који кип или фреска која Исуса Христа приказује голобрадог, али схватање да

ни кип посматрао Будин лик у води, јер — тако легенда даље говори — је лик био толико узвишен да непознати уметник није могао да поднесе његов поглед. То је међутим само легенда а доказано је да је први Будин кип настао на један век после Будине смрти. Историја Будиних ликова веома је занимљива. У

Јапански приказ Буде. Будизам је у Трећем веку пре Христа почео да продира у поједине земље Истока и Крајњег Истока. Овај јапански приказ, израђен у лаку, потиче из Шестог века.

Византиски приказ Исуса Христа израђен у мозаику око 1000 године. Мозаик је типичан пример византиског приказа Исуса Христа. У византиској уметности, у православној вери приказивање Исуса Христа веома се мало мења. У уметности западних земаља, у католичком приказу настајањем нових стилова: романски, готски, итд., настају и нове варијације.

Приказивање Исуса Христа пролази кроз разне фазе. Јеванђељисти нигде не описују како је изгледао, а за Његова живота није израђен ниједан портрет. И тек се средином Другог века појављују прве слике Исуса Христа. Најстарији портрет Исуса Христа рађен је око 125 године и налази се у једној ката-

Најстарији приказ Исуса Христа налази се у једној катакомби и насликан је на зиду отприлике 125 године. Као што се на слици види и Исус Христос и Јован Крститељ приказани су голобради. Фреска је у извесној мери још антички схваћена.

Лаоце, „насмејани мудрац“ приказан је у овом малом кинеском кипу како путује јашећи на јаку.

Исуса Христа треба приказивати с брадом преовлађује и византиска уметност коначно усваја да се Његов лик има приказивати с брадом. Ово схватање

Једини познати портрет Мухамедов. Мухамеданска вера забрањивала је приказивање Мухамедово по фамијама. И врло су ретки портрети-минијатуре, које се налазе по персиским књигама, које би приказивале Мухамеда. Горњи портрет сматра се и најстаријим и јединим признатим портретом његовим. Потиче из 1308 године. Мухамедов портрет појављује се и доцније по књигама, али га минијатуристи увек приказују с велом преко лица.

побеђује и Исус Христос биће у верској уметности — а она вековима доминира — увек приказан с брадом. Једини изнимак је Микеланџелов Исус Христос у фрески „Страшни суд“, у Сикстинској капели, где је приказан голобрад.

Оснивачи великих религија Истока односно Крајњег Истока Буда, Конфучије и Лаоце живели су отприлике у Шестом веку пре Христа. Према предањима Буда, син једног владајућег кнеза, рођен је 557 а умро 477 пре Христа, Конфучије (Кунгце, на кинеском значи Мајстор Кунг) живео је од 550 до 479 пре Христа, а Лаоце (значи Стари мајстор) од отприлике 600 до 517 пре Христа. Најстарији прикази Конфучија и Лаоце потичу из Другог века пре Христа, а најстарији Будин портрет израђен је, тако легенда тврди, још за његова живота и то на тај начин што је уметник који је израдио његов дрве-

главном је сачуван основни тип, саобразан правилима хиндуске уметности, али има варијаната које потпуно одговарају схватањима односно уметничком изразу оних народа који су усвојили будизам.

Конфучије (Кунгце) био је потомак кнежевске породице и он је увек приказиван као достојанствени човек, као припадник највише класе. Лаоце, међутим, приказан је увек као добри, благи старац, као „насмејани мудрац“ што уосталом потпуно одговара садржају његове најважније књиге „Таотекинг“ а у којој се налазе основе таоизма.

Најмање има приказа Мухамеда и то свега у неким персиским минијатурама. Познато је да мухамеданска вера забрањује свако приказивање људског лика по храмовима.

Буда из Камбоџе. Будистичка вера освојила је Камбоџу у Седмом веку. Овај камени кип Буде потиче из Деветог века.

На насловној страни:

Једна од најлепших сцена Трајковићеве „Девојке брже од коња“. Глида Јанићијевић као „слепа девојка“ и г. А. Огњановић као „Кнежевци са Усуда града“.

(Снимак: А. Симић)

Главни уредник: Мића Димитријевић * Уредник: Бошко Токић * За фотографије: Александар Симић * Пртеж: Ђорђе Лобаћев * Уредништво Поевикеорова 31 Телефон 25-010 * Власник и издавач Српско издавачко предузеће А. Д. Јован Тановић * Администрација Дечанска бр. 31. Београд. Тел. 24-001-10. Штампана „Штампарна Београд“ А. Д. Дечанска улица бр. 31. Тромесечна претплата 58.— динара.

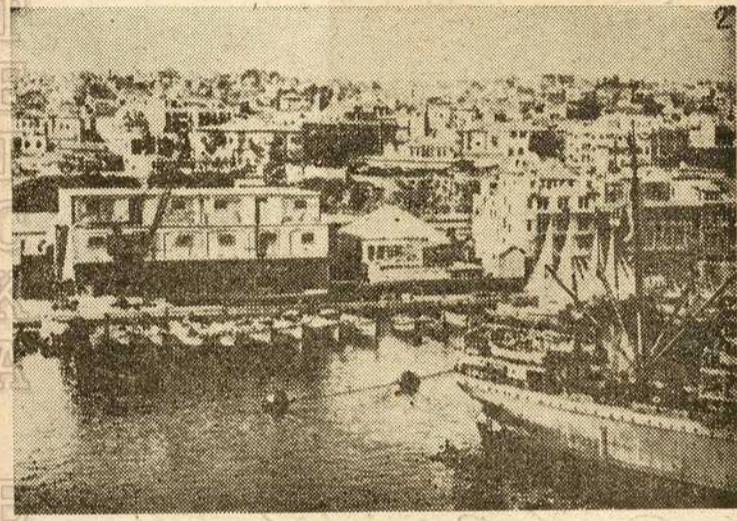

WWW.UNILIB.RS

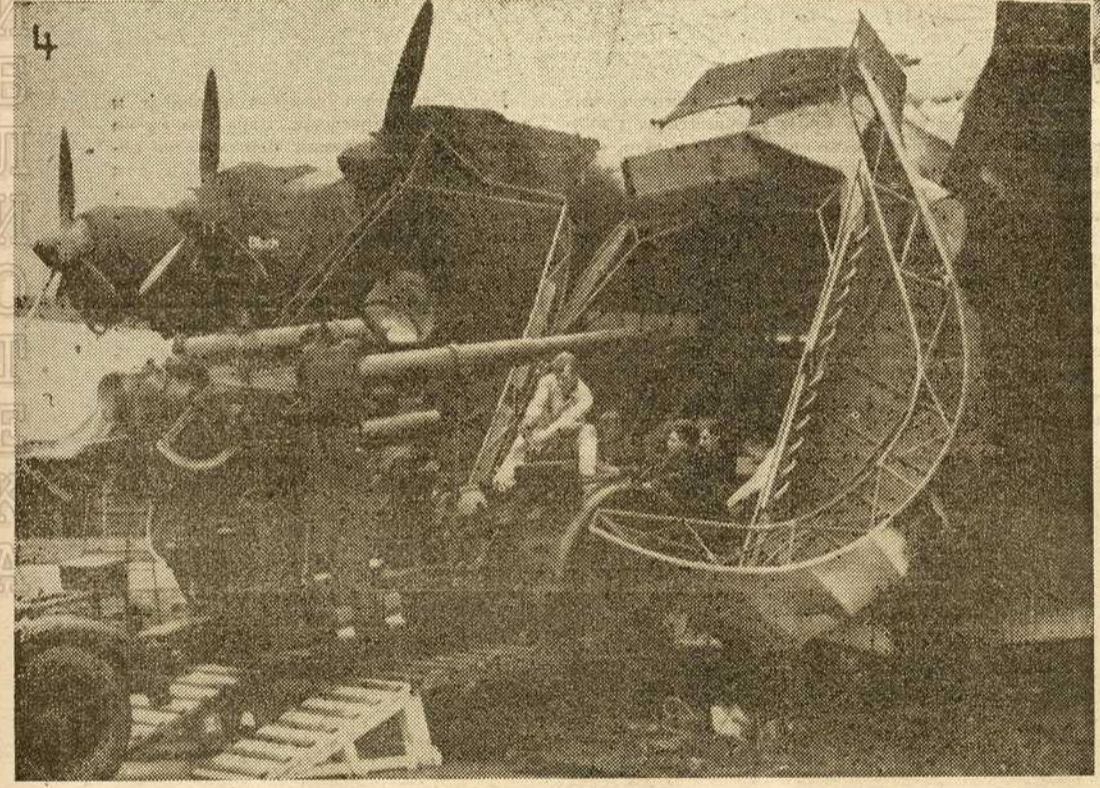
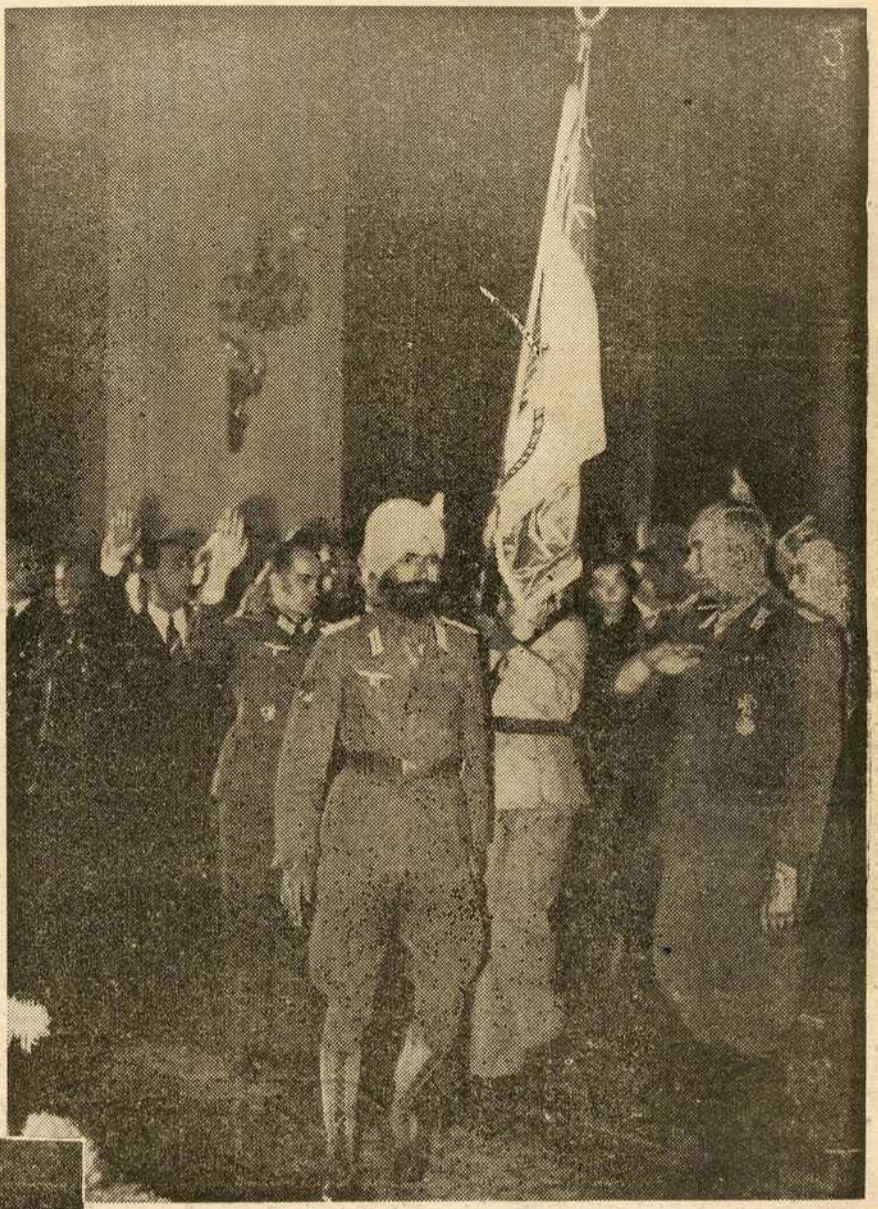
СЛУЖБЕНИ ДОКУМЕНТ

1 — У позадини фронта од крајњег севера до Бискајског залива и Крита Организација Тот изводи велике радове. У њој су заступљени радници свих европских народа. На крајњем северу, у Лапонији, у Организацији Тот раде и Лапонци који преносе терете својим оригиналним санкама у које су упрегнути ирваси.

2 — Бејрут, престоница Либанаона, француског мандата у Сирији, где је последњих дана дошло до немира против окупаторских власти. По наређењу Де Гола сенегалске трупе ухапсиле су либанску владу и већину чланова парламента, чија се кривица састојала једино у томе што су се позвали на заједничка британско-голистичка обећања из 1941 године и тражили независност за своју земљу.

КРОЗ СВЕТ

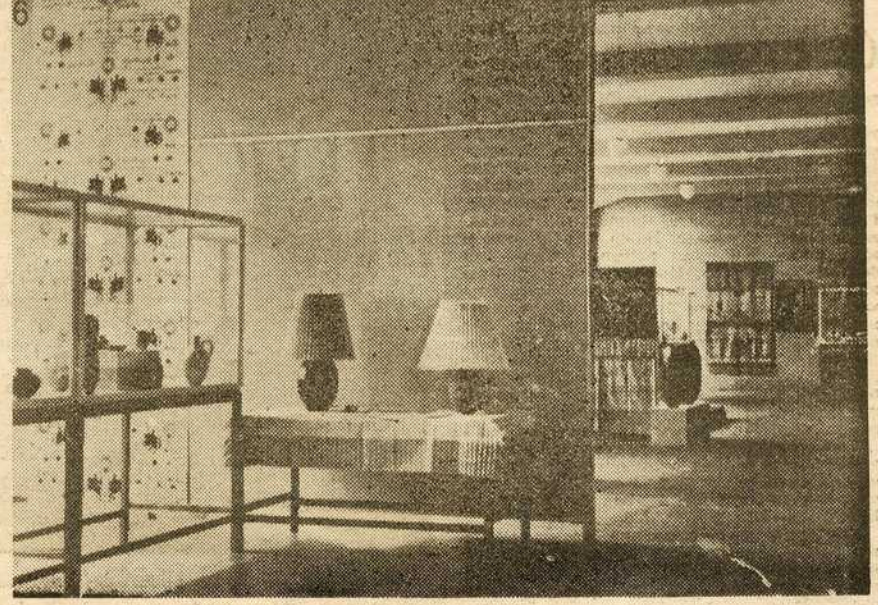
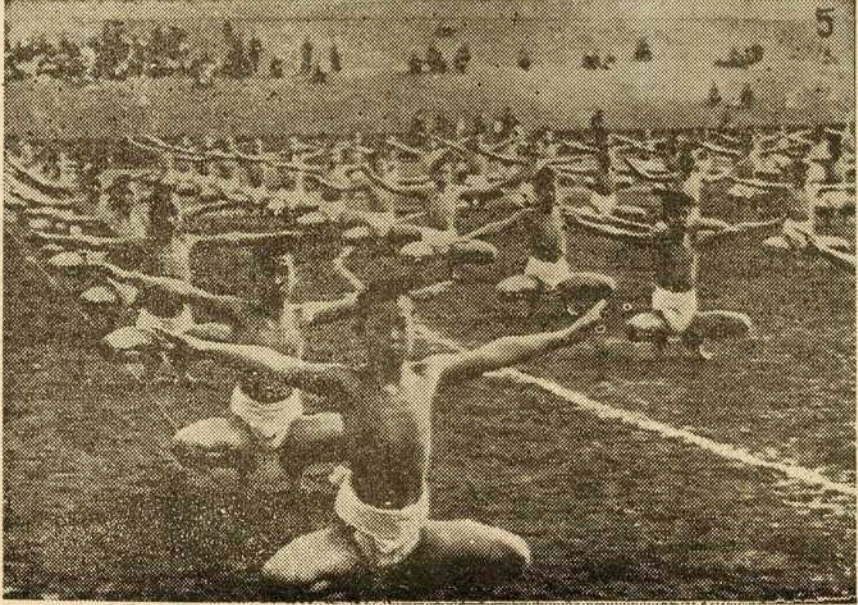
3 — Поводом оснивања привремене индијске националне владе под председништвом познатог борца за слободу Индије Субхаша Чандра Босе, одржало је удружење „Слободна Индија“ у Берлину свечану седницу, којој су присуствовали претставници Немачке, Јапана и Италије.

4 — Недавно је немачко ваздухопловство пустило у саобраћај нови тип транспортног авиона гигантских размера. Апарат, који су израдили Месершмитове фабрике под именом „Гигант“ Me 323 има шест мотора и може одједном да пренесе 139 војника са пуним ратним оружјем, један тенк или тешки топ. Отвор му је, као што се види на слици, спреда. Слика приказује утоваривање једног топа.

5 — Јапанци су народ спортиста и гимнастичара. Рвање је национални јапански спорт и има га неколико врста. На слици: млади рвачи вежбају просте вежбе на великом стадиону у Токију.

6 — У Цириху, у Швајцарској, одржана је ових дана изложба „Немачког рада“. Нарочиту пажњу изазвала су одељења керамике и ручног рада, где су изложени предмети свакодневне употребе у уметничкој изради.

(Снимци: В. Ф. А. С.)

WWW.NINJA.BG

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

Једна од најснажнијих сцена „Девојке брже од коња“: лепотицу са Истока продају као робинју.

(Снимци: А. Симић)

„Девојка бржа од коња од Истока“

Никола Трајковић није ново име у нашој књижевности. Али и он спада у оне који су тек у последње време дошли до пунијег изражаја. Познат као приповедач и драмски писац дао нам је, поред осталог, и две успешне обраде народних мотива: „Босу“ и „Девојку бржу од коња“. Попут Буре Димовића, Ранка Младеновића, Момчила Настасијевића и он је у народном фолклору, у песмама и причама, умео да нађе сике који ће моћи драмски пластично и живо да прикаже. „Девојка бржа од коња“ је символ недостижне жеље за љубављу. То је трка за плу-

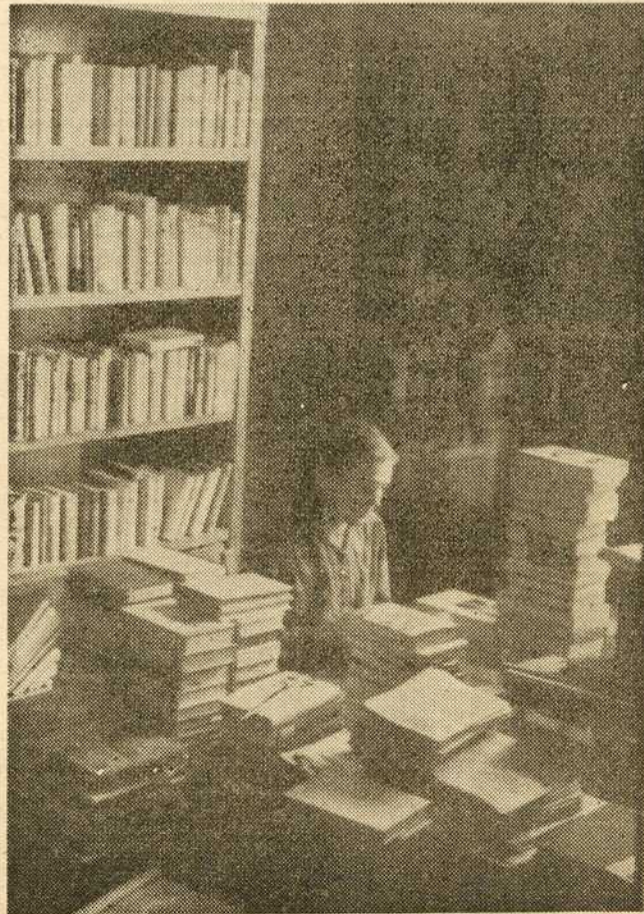
зијама и то је, најзад, налажење среће у продуровљеној љубави. Трајковићева драмска бајка приказана је била у своје време на неким позорицима у унутрашњости али је у Београду први пут приказана тек пре извесног времена, на сцени Коларчеве задужбине, благодарећи разумевању и труду драмског студија обвезника Националне службе. Та група ваљаних аматера-глумаца умела је да оживи, врло сугестивно и живописно, једну од оних наших народних бајки које се дотичу и дубљег филозофског тумачења живота, љубави, тежњи, идеала и илузија.

Штета је само што ни сам писац није увек ишао до краја у драматичном продубљавању основног мотива и што, младим глумци нису имали могућности да сценски комад прикажу онако како би то потпуно одговарало раскошу и разновоколисти српског средњовековног амбијента. То ће рећи да је претстава била више него „коректна“, али да није увек било и одговарајућег снажног замаха и потпуног дочаравања атмосфере српске бајке. Могли смо ипак да осетимо сву лепоту и сво богатство наших народних умотворина уметнички обрађених.

После успешне премијере дошла је и такође успешна реприза. Верујемо да ће се Трајковићев комад одржати на репертоару. Он то заслужује. Остаје нам још да истакнемо све оне који су допринели успешној евокацији и да подвучемо брижљиву режију г. Александра Огњановића који се истакао и као носилац главне улоге, Кнеза са Усудовог брда. Глумачки најбољи су били глумица Љубица Јанићијевић у двострукој улози девојке са истока и следе девојке, затим г.г. Р. Павловић у улози Грка и П. Панић у улози Војводе од Судбине града. Остали су задовољили.

Две године Српске књиге

Оснивање издавачког предузећа „Југоисток“, пре две године, дало је позитивну српској издавачкој делатности снажних полета. За две године мобили смо читав низ одабраних издања. Колекција „Српска књига“ дала нам је успешна издања пробраних дела српских класика: Бегова, Буре Јакшића, Игњатовића, Лазе Лазаревића итд. „Бисери“ нас упознају са најлепшим новелама светске књижевности. Ту су Кароса, Виндинг, Рилке, Понтен, Келер, Јакобсон, Пиграндело, Хамсон, Стревелс, Војер итд. „Наука и живот“ на напредан начин, делима фон Фриша, Флехтнера, Миловановића, Бокшаја, Миланковића, и широким слојевима чини приступачним битне научне проблеме. Низ „Светских романа“ упознаје нас са делима Вагнерла, Шенцигера, Верге, Лагерлефа. „Немачка библиотека“ објављује ремек дела немачких класичара. Ту су Јохн Библиотека „Добар друг“ (књиге за децу), „Књиге за младо и старо“, „Нови забавник“, „Сејач“ (земљораднички требник), „Позоришна библиотека“, уредбе, закони, удбеници и најзад монументална издања као „Уметност и уметници“ или серија књига ненадмашног хумористе Вилхелма Буша. Ето, тако изгледа плодна, разноврсна и свестрана делатност „Југоистока“ и систематско старање да се српска књига обогати савременим едисијама.

Поглед на део једне просторије издавачког предузећа.

Неколико последњих издања „Југоистока“.

Моја плава сусетка

ПИШЕ: О. ЈЕСИЋ

Ми станујемо у предграђу, у једној тихој улици, где су саме виле. Такву једну малу вилу у нашем суседству купила је једна дама. Неки дан стојећи крај прозора, са Невенком, мојом женом, посматрао сам је кад се усељавала. Била је врло згодна.

Имала је плаву косу, насмејане очи и диван стас. Весело је трчкарала из куће и у кућу, надзирући људе који су уносили намештај.

— Згодан комадић, рече Невенка, само ноге не би смеле бити тако криве.

— Баш напротив, ноге има лепе и равне, одговорих ја неопрезно.

— Ја мислим на витрину, а не на њу, рече моја жена и погледа ме попреко.

Једно време сам ћутећи проматрао како носачи уносе њен намештај и како она без прекида трчи у кућу и на улицу. Би ми је жао.

— Шта мислиш, Невенка, да одем преко и да јој помогнем при уношењу. Видиш да сама не може свуда стићи. То би у најмању руку било уљудно с моје стране, као суседа.

— Дobar изговор, рече моја жена. Ја се наљутих. Одох из собе, обукох старо одело, већ подерано, натукох на главу умрљани шешир, отргданог обода и сићох у башту да прекопам земљу.

Док сам копао замислио сам: Занета су жене чудне; љубоморне су на све. И неверљиве. Нисам био уображен у своју лепоту, нити сам био неки нарочити кавалер. Али, морао сам сам себи да признам, да ми се нова сусетка свидела. Већ сам замислио како ћу се с њом упознати, како ће нас понекад позвати на седељку и како ћу моћи с њом чаврљати о свему и свачему поред топле печи.

Док сам тако копао и размишљао знојећи се, звону ме жена.

— Младене, хајде самном до пиљара да дигнемо следовање. Поведи и Цигу, јер је и њему потребно да се мало прошетта. (Цига је, знате, наш пас). Ја ћу онда да продужим у град, а ти понеси намирнице кући.

— Добро, велим јој, али чекај док се не пресвучем, ваљда нећу овако на улици.

— Ах, шта, нико те неће видети. То је одмах иза угла.

Била је љута. Нисам смео да је изазивам. Узех котарицу, поведох Цигу за ремен, и пођох. Ја напред, она за мном.

Кад смо стигли до пиљара, она уђе унутра, а ја с Цигом оства напољу да је причекам. Хтела је уступ да купи и нешто „испод теге“, а за такву куповину пиљар није хтео да има сведока.

Чекао сам је прилично дуго. Наслањен на зид онако уморан и ознојен на лепом јесењем сунцу, задремах. Одједном Цига лану и ја се пренух. У тај час поред мене пролазила је наша плава сусетка. Не знам шта ми би. Учини ми се да је већ познајем и да она зна да смо суседи. Заборавих и на своје одело. Насмеших се и скинух мој подепаци шешир у знак поздрава. На мој осмех она одговори осмехом, застале, отвори ташну и стави ми у шешир банкноту од двадесет динара и погледавши ме благо — оде низ улицу.

Другови из детињства

ПИШЕ: Д. САРИЋ

Кад се у друштво нађу сами мушкарци, нарочито ако су то стари познаници, онда убрзо изгубе свако достојанство и постају сасвим неизобилни, сећајући се својих подвига из младости, ерзног детињства и несташлука.

— Гле, ама јеси ли ти то? Једва те препознадох! Е, добри мој друже, Алекса, стари пријатељу, — говорио је скоро без прека мали и дебели Борђе, чије лице сијало од задовољства. Још увек је тресао руку једном мршавом дугајлији с којим се сударио закрећући иза угла. Хтео је већ у том часу нешто да онсује, кад га дугајлија дохвати за рамсена и поче дрмусати:

је Тодор, онај јаки дерац, што нас је по тројицу у исто време обарао? Па знаш Ладу? Онога што је имао глас као девојка. Шта ли је с њима?

— Ништа. Појенили се, живе. По-мало старе.

— А знаш ли онога нашег професора историје, који је тако јако дувао кроз нос да је изгледало као да звижди.

И Борђе при томе поче да дува тако јако да су се пролазници окретали.

Али, причајући своје успомене, они су били заборавили на околину, и обојица су се смејали на глас, попративши своје вицове покретниматима руку, главом, па чак и ногама.

— А кад се сетим наших девојка,

— Па, то си ти, Борђе, обешечае један, лимунце моје будмасто!

— Мој увизиени брате, влатни биволо! одушевљено викну Борђе, сетивши се његовог имена, када су се као деца играли Индијанаца.

— Двадесет је година прошло како се нисмо видели!

— А ти, Алекса, још увек живиш у Нишу? Остао си, дакле, веран својој граду. Има ли тамо чега ново?

— Ништа брате. Све је скоро као и пре. Улице исте, наша негдашња игралишта још увек на свом месту, неколико старих пријатеља...

— А, молим те, шта је са Грбом? Знаш, онај са клемцавим ушима? Како

повика Борђе. Сећаш ли се Милице? Знаш, оне девојке којој смо се толико смејали; била је ограничена и глупа као ноћ, а поред тога ружна као враг. Имала је О-ноге, па смо је ради тога звали: Бардак. Шта ли је с њом, Алекса?

— С њом? Овај, она је сада моја жена, — рече Алекса замудкујући, поbledивши у лицу.

Одједном ућуташе. Борђе покуша да се насмеши, али му то не успе. Затим брзо погледа на сат и пружи руку Алекси:

— Па, здраво стари друже! Овај, баш ми је мило што смо се среди. Журим, знаш... баш ми је мило...

И јуруну низ улицу...

Барда РОБЕРТА КОХА ПРОТИВ КОЛЕРЕ

Када је Роберт Кох открио бацил колере, био је још непознат сеоски лекар у Волштајну крај Париза. Доцније му је успело толико унапредити бактериолошко истраживање, да је постао најпознатији лекар у свету. Највећа његова заслуга је успешно сузбијање туберкулозе. Исто тако захваљујући генералности овог немачког лекара успело је открити узроке болести маларије, болести спавања и других заразних болести, и пронаћи средства за њихово сузбијање.

У шест великих таласа раширила се колера у току 19 века из Индије преко читаве Европе. Ова најстрашнија болест проузроковала је многобројне жртве. Последња велика зараза колере у Немачкој била је 1892. Она се појавила изненада у Хамбургу, када се разболело 16.965 људи, а од тога умрло 8.605. За време заразе био је Роберт Кох већ на своме месту. Он је открио бацил колере и почео одлучно да сузбија ову епидемију. Свет захваљује Коху, да се спасао од овог ужасног човечанства. Данас долази до епидемије колере једино још у САД, где годишње умире 100 до 300.000 људи од ове болести. Узрок толике смртности је слаба хигијена и средства за дезинфекцију, а поред тога и повољне климатске прилике за бацил колере.

Када је 1883 колера поново претила Европи и појавила се већ у Египту, Немачка је послала под вођством Роберта Коха лекарску делегацију у Египат, која је тамо одмах започела са радом. Тада је пре више од 60 годи-

на успео Роберт Кох прегледом фекалија и секцијом лешева да пронађе проузрок ове болести. Његов налаз потврђен је доцније налазима у Калкути, где је такође код болесника пронађен исти бацил; немачки научник је испитао прилике под којима успева бацил ове болести, те на основу ових налаза већ тада одредио, да се у циљу сузбијања ове болести мора сровести строго издвајање болесника од здраве околине, као и потребна дезинфекција.

Историјске и друге анекдоте

ШНАШАО СЕ

У време Фридриха Виљема Првог био је у друштву обичај да пехар, напуњен вином, иде око и из њега пију сви присутни. Једном је краљ, расположено за шалу, пружио једном новом члану друштва пехар, у кога је бацио једну муву. Новајлија, који је то приметио, извадио ју је, затим пио, и опет је бацио у вино.

— Зашто сте то учинили? — Упита га краљ озбиљно.

— Не пијем радо муве. Можда, међутим, има неко овде, ко у том нисекту у вино гледа деликатесу. — Тим речима врати пехар краљу.

Краљ који је тога дана био нарочито добро расположен, примио је овај његов одговор добронамерно, али у будуће са својим гостима није правио више овакве шале.

ПОЛОВИНА

Пре десетак година, када је поплава унесрећила неке наше крајеве, Министарство социјалне политике упутило је једној општини нешто одела и жита да се као помоћ раздели народу. Одаслац је такође и акт с упуством о деоби помоћи, који је уместо начелника потписао његов заменик Половина. Неко време после тога дође комисија да види како је и шта је урађено, али народ није био сасвим задовољан. Општински начелник тада је објаснио комисији:

— Ја сам тачно радио према упуштву, половина народу а половина мени.

— Како то?

— Па ето видите! — рече начелник и извади акт. — Овде на дну јасно пише: за начелника Половина! Па што да ја не узем своје?

СЛАДАК ОТРОВ

„Отац Радечки“, како су га називали његови војници, волио је уз добру цигару и fine ликере.

Након неког времена опазио је он да му његов послини завирује не само у кутију са цигарама, већ проба и ликере. Радечки се наљутио, међутим, како је био доброћудан, није хтео да изгрди момка. Али да би спречио даљу крађу, на све боде прилепио је етикете, на које нацртао мртвачку главу и написао: Отров.

Веровао је да ће на тај начин сачувати своје ликере. Али колико се изненадио, када је након два дана затекао послиног како нагиње из једне боце ликера.

— Ама, шта радиш то? Зар не видиш шта пише на боци?

Али се послини није забунуо. Тужним изразом на лицу одговорио је:

— Ексселенцијо, покорно јављам, сит сам живота!

РАБИНДРАНТ ТАГОРА И МЛАДИЋ

Рабиндрант Тагора славни индиски песник увек је опколеан младим књижевницима и песницима, који га радо слушају. Он их необично воли и даје им добре и корисне савете. И ако приметим да некоме што не ваља у писању он му то каже, али увек у шали и добронамерно.

Једном приликом дође му неки младић песник, даде му неке песме и замоли га да их прегледа. Тагора узе рукопис, прочита неколико редова и поче дрхтати и цвекотати зубима:

— Зар вам је хладно? — упита га млади песник.

— Да, одговори Рабиндрант Тагора смештају се, или више ватре у стихове, или стихове у ватру.

Ко бо знаје Pyramidon

ана поуздано, да главобоља настаје већ после неколико минута.

Pyramidon

таблете

Против болова

Оглас рег. С. Бр. 19.999 од 6-X-1942

Добија се у свакој апотеци

Стојне Попово

пише: Вукча Поп-Младенова

Болно је Стојне попово; „Болно је без ред“... Не долазе јој више у вечери кроз капацик другарице на седељку да спремају дарове, да плећу, да праве свилене „Кркме“ — чипке на белим кошуљама и да јој певају:

Оно је Стојне попово
што рано рани на воду
Што носи перо на еро
Што носи дукат на чело...

И напољу хуји ветар, на средини собе у великом кубету букти огњак, а у другој соби поп Мане татко Стојнин крчи у сну, виче и бори се с неким и скаче брџуван, те граби пушку са чивилука... а девојке се кикоћу прво, после у стражу хватају мајке за рукав и разилазе се...

А сад не гори големо кубе... Стојне болује и гори сама. Доводи јој мајка „гледарице“ — врачаре из Бруштања, из Бање и из града... Седи уз њу ваздан и сву драгу ноћ, целина јој увеле и усламтеле обрашчиће и косе мокре од муте и пита је и ако зна:

Стојне... Кажу мајки што ти је.
Стојне не отвара очи да погледа у мајку, ћути, не говори... слуша како снег пада испод пендера и ту одмах горе на „Собински пут“ и пред кућом на пусти порушени Сарај и овамо преко зида у великој башти виховој на воће и високе зелене шимшире... Слуша како ветар цвилу кроз тополе засађене густо поред зидова, и кроз шируку „Сарајну“... Како тресе стару порту и високу кућу њену, чардак по коме је она сретно ходала у лето и пролеће кад јој у башти густо процветају модри кандиле, ђул и дрвени божури, жуте дале и зумбули, те сва башта мирисе и букти од њих као да се папала...

Галили је и отац и мајка и старија браћа што су од како је дошло „Српско“ на големе школе и науке отишли... Галио је — мазиво је и сладио дели комшилук кад са мајком кроз сокаке прође, а на белом челу везан јој златан дукат испод накривљеног фесича на коме трепери прикачено мекко и високо желијаво ивицово перо.

Али пушта судбина да се Стојне зајесе за Гана сина поп Пантиног из Градње... А сав свет зна да се поп Мане отац њен и поп Панта мрзе од „време“, још кад изучише занат код Васе терзије па се после започеше... Поп Панта оде у село, а поп Мане доби Собину и половину града.

А поп Панта љут човек... јекти и гресе се кад се о томе забори.

„Зар ја, што појашем како славеј, ева прква трепереше од мој глас... Сав свет плачеше кад ме владика запопува, а и на деда владичку видо сузе у очи, па ја отидо у село кад до колена да газим, селски кучки да ме лајве, а он, Мане, што беше „потакој“ од мене, да бидне пљачки поп...”

Али Стојне зна и не зна то... Свако јутро кад свежина удари отуда од Градње, а коњари поћу у трк у планину по дрва, по широком путу што се бели поре испод брда све уз реку, поп Мане излази из куће те иде у цркву, а после у нурију... Стојне га испраћа, после завару мајку и окрене се да је неко не опазе, па претрчи у Сарајну...

Тамо се притаји у високу траву, слуша како понци певају у порушеним зидинама и чека кад ће Гане да се укаже горе на пут, да јој мане руком, и да прегазу реку горе више „Крстине воденице“... Да сјаше коња и да јој се прикраде све испод воћа горе испод винограда.

Нико нема да види. Поп Манина кућа чак на крају, комшилук далеко, а од људи што излазе рано на њиве и по лојзама у Собину и у „Бошку“ и ко опази окреће главу да не види јер ко сме да искочи пред поп Мане и да му каже?... Поп Мане још по бесан и по азан од поп Панте... Још од како попује кад дође из села он још по пола сата зауставља коња, сеца за дизгин да

прави „деву“ и да се пропиње под њим... Трче из куће синови, жена и мало Стојне, те ватају коња за узду и скидају поп Мане из седла, уводе га у кућу, а само што се затвори порта а он почиње да бесни:

— Ви... Ешеци ниједни... туј ли сте... несте на раду?... Турско памтите ли?... Не ли ви беше доста?... Ах пусти дегенеси. — И окреће се малој Стојни која се пришија уз мајку — А ти?... А немој неку лошотију да направиш, зашто пушка ће ти суди...

Али види се да му је Стојне прирасло за срце, јер само што изађе из чардак а виче отуда:

— Стојне, гугутко таткова, донеси на татка воду и један шекер.

А Стојне трчи... саплиће се у дугачким поганима од шалварица и слуша татка... а године пролазе... Стојне расте бело и румено, слатко и умиљато као јабџе, сва лепа и прозачна као балка на ливади, те сва кућа пева од како је стасала девојка, и у сваки празник ударају просци на високу порту поп Манову.

Само мајка кад остане сама, брижно иде по кући, уздише и пали кандило... Опазила је она, зна за Стојнин мерак

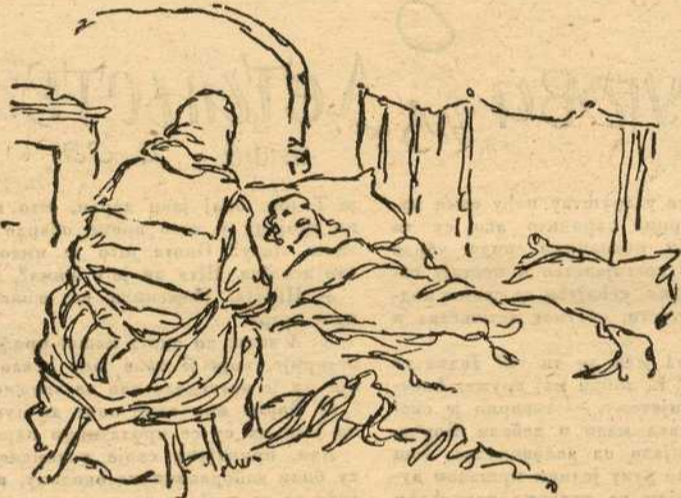
шени од јесени што иде неко из далека, лете ниско и падају уморно поп Панту на пут... Кад је заминуо „Кале“ отрејало сунце удари у брда „у лиснасти коштани“... отуда из града завопила звона.

Благо нешто улази поп Панту у срце и непрестано као пчела напада га неодољиво једна мисао... да опрости... да не брани, да не крши на деца мрак... и милина га обузима све више... Тера све брже коња да се не покаје и да му се у срцу не поврати „оној старо“... А звона звоне непрестано и поп Панта брише једну сузу са ока.

Али кад је прегазу реку и угледао између тополя високу поп Манину кућу са чардацима, стари бес отпоче да га тресе опет. Слетео је по низбрдици низ реку, прохујао за час преко каменитог моста па до поп Манине куће, сјахао, везао коња за тополу и ударио алком у порту из све снаге.

Потрчао поп Мане и попадају, отворили му. Збуњени, ћутећи повели га у кућу.

Поп Панта сео на миндерлук љут као рис опет, сео и поп Мане а браде им се тресе а очи им се укретиле као сабље.

и пушта да Стојне „прокара“ младост, али у срцу пије... јер си зна она добро мужа, а поп Панту добро познаје — али се теши понекад: Куј знаје... Може Господ да ти обрне помет на обочију, те под старост да се измире, и деца да се узмев... И пригрне берку кад дође, кара је што се забавља кад из куће искочи а Стојне сретно, раздрагано... зарива главу у њена недра и грца... „Ох нано... Ох нано, нано...“

А горе у високу траву и зидине, она гледа у светле очи Ганетове и ништа не зна да збори... само трепери као јабљак, кад он спушта главу на њене беле загрљасте руке, љуби их до лактова и шапуће јој: како сан нема, како су тешке поповске науке и пушта самоћа далеко тамо у туђину... глава му бучи од књиге, туга му се савија на срце кад помисли на њу и своје село и слатке зоре кад лежи будан у постељи а поља мирнису унаоколо испред пендера а она му стоји испред очију и гледа у њега... Али све трпи само да Стојне буде његово.

И потрајајше мук Ганетове, милина и срећа Стојнина и „Гајле“ — брига — мајкина, па се сврши и то...

Гане заврши школе. Дома је. Поп Маниница пали кандило, крсти се... Стојне трепери и чека, а тамо у Градњу у поп Пантиних дом...

Јесен, свршише се поповске работе; — Гане девојку да проси, да се запопује... наређује отац, али момак одговара по мајки и браћи:

— Само Стојне... и ни једну другу... „Зашто у манастир ће бега“...

На Крстовдан поп Панта татко Ганетов поранио мрк као ноћ... Појахао коња, али није пошао у цркву него кренуо у град. Мирнису шуме и ливаде тужно око њега... Тице цвркућу ула-

— Дођо... дрхти поп Панту глас... Дођо да видим каква је то глума одовуд?... — Каква глума?... сече поп Мане.

— Па таква... ћерка ти што диза одовуд чак до села.

— Берку ми остави на мир... зашто знајеш ли?... скочио поп Мане висок и крупан као грм.

— Де... де... спушта мало глас поп Панта. — Ништа не викам... салте да знајеш, од твоје срце чедо у моју кућу не да узлегне...

— Каза ли све?

— Каза...

— А сат, ће пијеш ли једну ракију или ће идеш такој?

— Ђе идеш такој...

— Е иди... и отвори му поп Мане својом руком врата.

Поп Панта појаха опет коња и потерао бесно... Савила се трава и дигла се прашина под њим а поп Мане овамо у кући само викинуо:

— Стојне... Стојне утрчала у собу и стало пред њим као свећа.

— Ти... грмнуо је поп Мане, од данас из куће да не искочиш, туј уз мајку да си докле ја не рекнем: доста!...

А у кратко време после тога дадоше Стојне... Дадоше је за големога — великога — газду у град, „заанат на поп Пантини“... Дукат на чело и око врата да носи, на чардак да шета „како при татка“...

Долазе јој свекрва и заове, доходе јој јетрве, доносе јој ратлук и шешерлеме да слади уста... а Стојне тужно обара главу и ћути.

Поседе мало под нитан, па започе свадба. У среду донеше дар од младожење. У четвртак Стојне кану на косу меће а девојке певају и плачу. У

петак поп Маниница закупи аман, те сва родбина младе жене и девојке и Стојне с мајком остадоше ваздан на бањање уз деф и дајре... а у суботу дођоше од младожење кола за „Чеиз“ — дарове Стојнине.

Угази се и подоми голема башта поп Манина... Играло се, певало, падало у „свдах“ до пола ноћи, само Стојне тужно пречеута и престаја у страну.

А у недељу свадба... На окићену порту улази свет. Сунце сия, улазе сватови, шупте свилени фустани и шалваре, трепере тешке дубле и дукати на свиленим гајганима око врата нагизданим женама... Гоч бије, грнете свирају и свирка иде високо у небо, разлива се преко куће и усних сокака, кроз град па чак доле до „Асанбаир“ и до доње Врање.

Млада невестина соба затворена, младожења стоји пред вратима и смеје се... али је љут. А пред вратима се кикоћу другарице Стојнине, држе чврсто браву и не пуштају га док не плати, а скупо траже... али шта ће плаћа и улази.

А на сред собе, као мртва, без даха лежи Стојне. Око ње разбаца белу невестинску дукан... срма... расплаћене — раширене њене беле загрљасте руке.

Младожења је покорио лице рукама и крикнуо... Дотрчала мајка, пала по њој и закукала. Стао гоч... ућутале грнете, свет се ускомешао, жене заплакале и утрчале у собу невестину.

А кад су је дигли и метули у постелу она се одабрали и заплакала тешко. — Кажу Стојне што ти је?... Пита ле је мајка и свекрва патнуге над њом и посрамљени и уплашени младожења. Стојне је мануло руком да изађу из собе сви, ухватила га за руку, загледала се у њега и казала:

— Опрощавај и нека ти је просто... Иди од мене... бегај... срце ми те неће... душа ми те неће...

За годину дана од како Стојне болује проседели су као овце и поп Мане и поп Панта. У поп Манини туга и жал, Стојне не устаје, „чека дан“, не помажу гледарице што их мајка доводи... ни „иљачи“ — лекови... ни попови... ни молитве, што јој свакога празника читају.

А у поп Пантини „гајле“ — брига... Гане пропада у јад, седине га пробиле, а мало лице подрисло и боре као сито пале преко њега.

Жене по кући уздишу а поп Панта по свучи не спие, ваздан плете перчић те га меће испод капе и опет га скида и расплиће, чело му је натупшено а срце као да му је отишло под грло и хоће да га удави...

Кад је појахао једнога дана коња и полетео опет у град и мушко и женско у кући закрстило се и узело метаније пред иконама у његовој соби.

А поп Панта лети низ пут, и не осећа како мирнису ливаде опет као зане, како пљачки певају... нити види како сунце букти кроз коштани.

Пред поп Манином портлом слетео с коња и ударио алком, али кротко као да му је рука кршена... А кад су му отуда отворили, не назва Бога само викину: Стојне куде ви је???... и полети у собу где је Стојне лежало, спустио се је на колена уз њену постелу, узео јој руке и стегао себи на теме.

— Не милај... удри Стојне чело... удри колко можеш луду главу...

Стојне окренула лице од њега скинула своје руке с његовог темена па узела његове те их притиснула себи на чело, па на образ па на уста.

Ух... Ух... Ух... риди поп Панта и удара чело о девојчину постелу, а тамо под пендере певају понци на порушени сарај и јесене свине улази мило у собу.

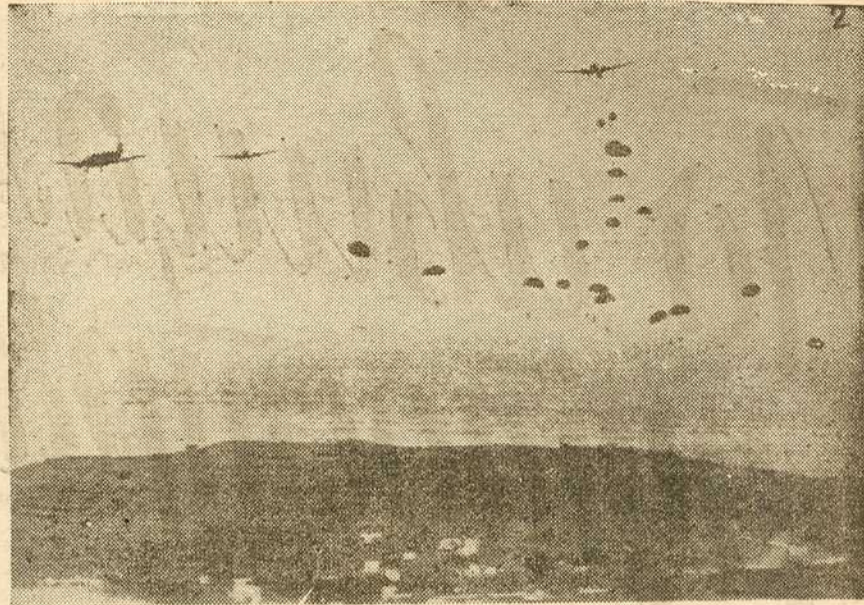
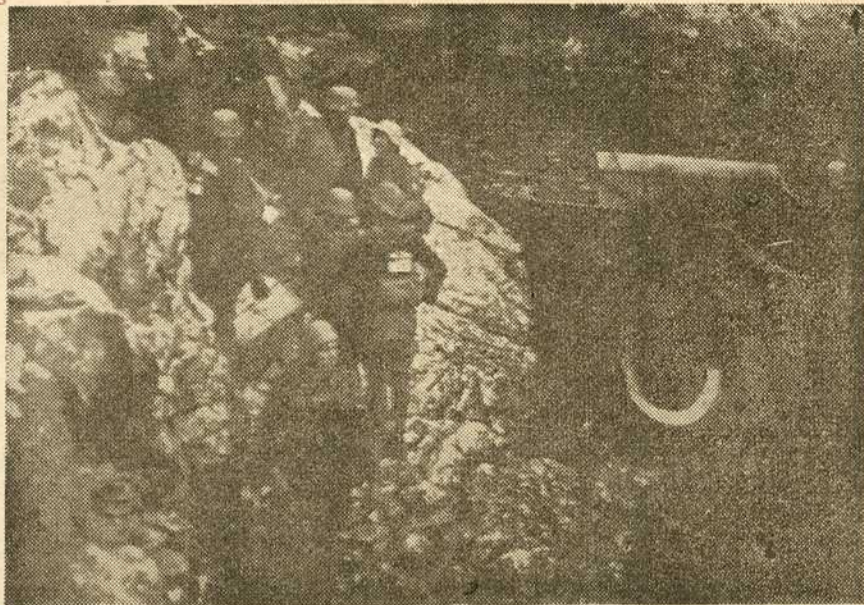
— Доста де, доста... прилази расплакан поп Мане и грли поп Панту и подиже га на поге.

— Девојке да се викају, крети да „ву“ се турају, јеца и командива поп Панта. Попови да се викају... масло да ву се свети...!

И посестримше сестру Стојнинога несубјеница, „те мир да бидне и на сви арно да бидне“ и млада девојка метну Стојни крете. Светише јој масло. И Стојне се диже.

— Ах ђедо ниједна, тој ли знајеш, такој ли оправи попови?? Задиркују Стојне жене кад дође татку гости... Туј ли беше работа?? — Толка твоја болка?... и долају прекорно: и да ћутиш... никоме да не казујеш, никој да не знаје?

А Стојне бацају своју мирну главицу, кикоће се и привија се уз своје попче као да се боји да га не отме свет.

Лерос

После Бадолеве издаје поверовали су у Енглеској да су тиме добили у источном делу Средоземнога мора, а пре свега у Егејском мору „јак адут“ за акцију против Југоисточне Европе. Штампан у Лондону ударила је у сва знона као да је добијена једна велика битка. Веровало се да ће уз помоћ Бадолевих посада у Егејском мору са Коса, Лероса и Самоса бити лак посао упад у немачке позиције у југоисточној Европи. Испало је, међутим, са-

свим друкче. Већ у битци за Кос показало се да немачка оружана сила намера да без борбе допусти остварење извесних илузија на противничкој страни. То је за Британију био уједно сигнал за опомену. Зато се она одмах пожурила да на острвима која су јој преостала појача своје посаде и зато су немачки војници који су се 12 новембра морским и ваздушним путем искрцали на острву Лерос наишли на појачани отпор. Бројем и оружјем надмоћнији,

појачани издајничким бадолевским групама, Британци су давали огорчен отпор. Али су боље вођство и боље војничке врлине однеле победу. Британци су губили упориште за упориштем. Немачки падобранци освојили су британске одбрањене положаје једне за другим, а напади „Штука“ са уништавајућим дејством потпуно су разбили отпор Британаца. После четвородневних тешких борби Британци су понудили безу-

словну предају, пошто нису могли да издрже жестину напада. То је било непријатно буђење. И свега неколико дана после Лероса дошло је на ред острво Самос, последње британско упориште у Егејском мору. Оно се предало без борбе. Британци су благовремено клиснули у Турску. Али у самој Енглеској преовладало је уверење да догађаји у Егејском мору не пружају много наде за оптимистично схватање у развоју ратних догађаја.

1 — У зору 12 новембра искрцале су се прве немачке трупе на стрме стене острва Лерос.

2 — Истовремено са искрцавањем сувоземних трупа спустили су се на острво падобранци.

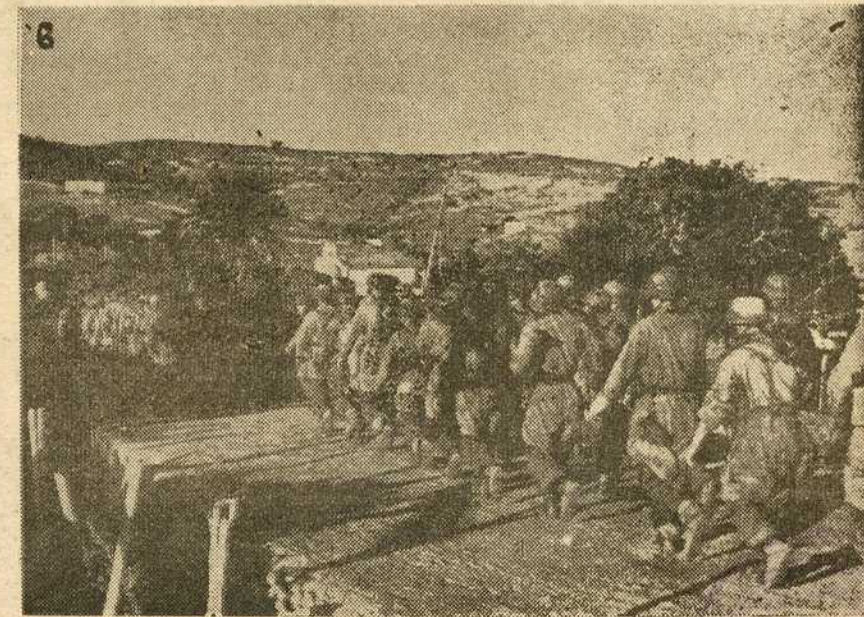
3 — У ноћи између 24 и 25 новембра заузет је град Лерос. На истуреним висовима државе су се још извесне групе непријатеља. Жестокицима „Штука“ савладао је последњи отпор.

4 — Кршевитим тереном немачки гренадири кренули су у напад.

5 — Први заробљеници, Бадолевци и Британци, чекају, у сигурном склоништу, да се спроведу даље, у заробљеничке логоре.

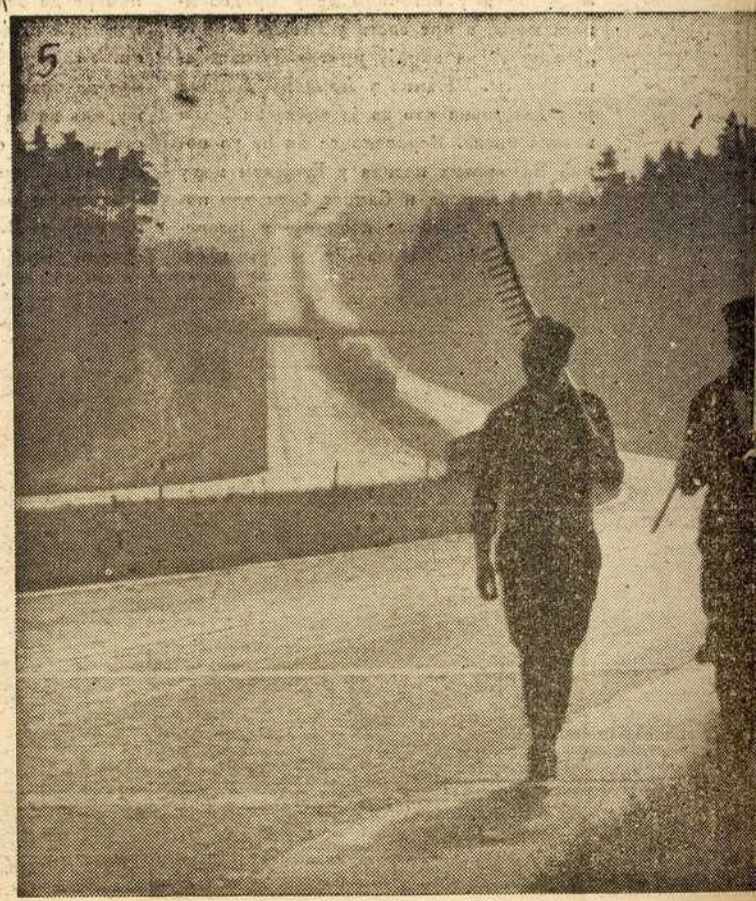
6 — Острво Лерос је капитулирало. Немачке падобранске трупе маршују у освојену варош.

(Снимци: В. Ф. А.)

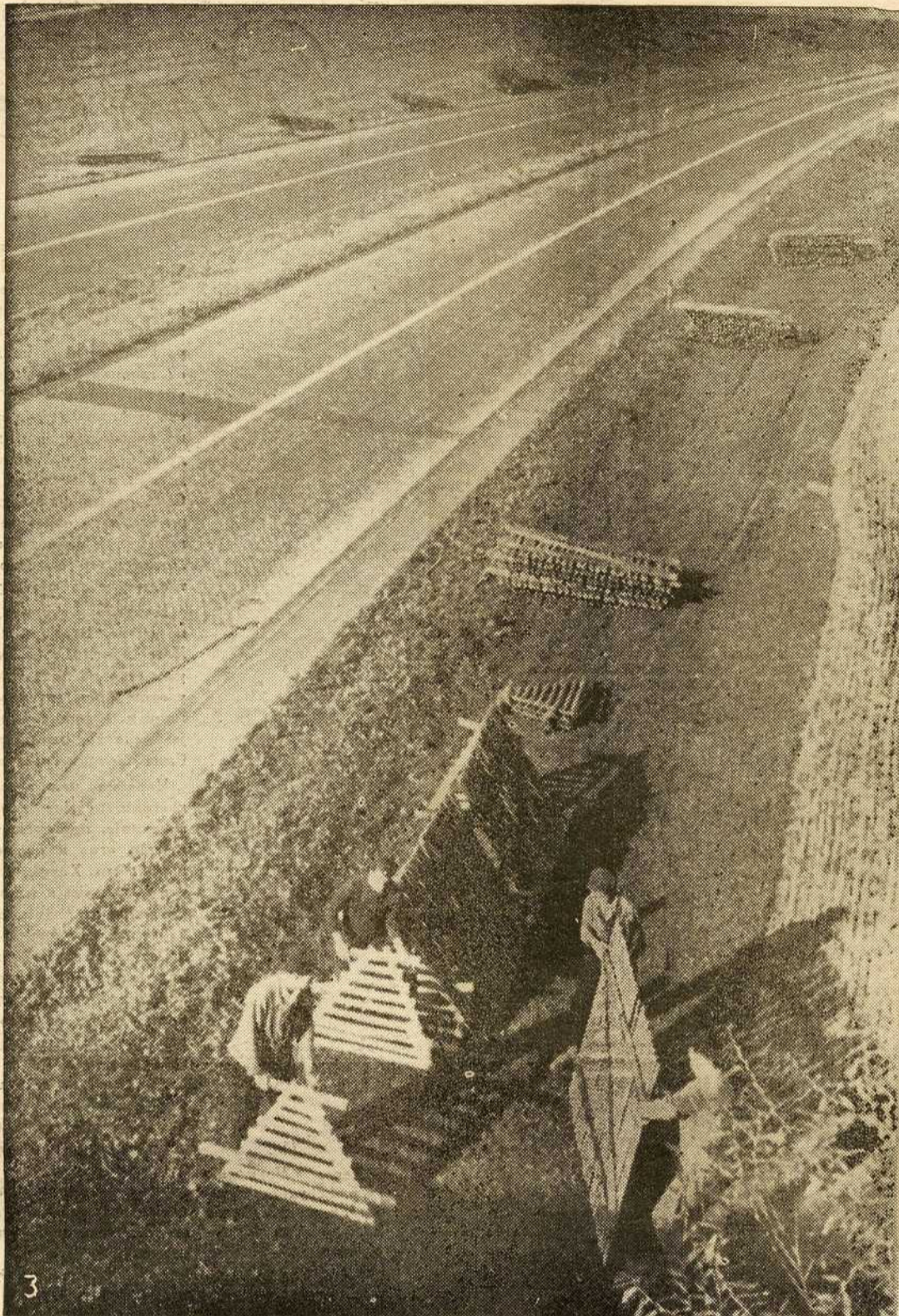
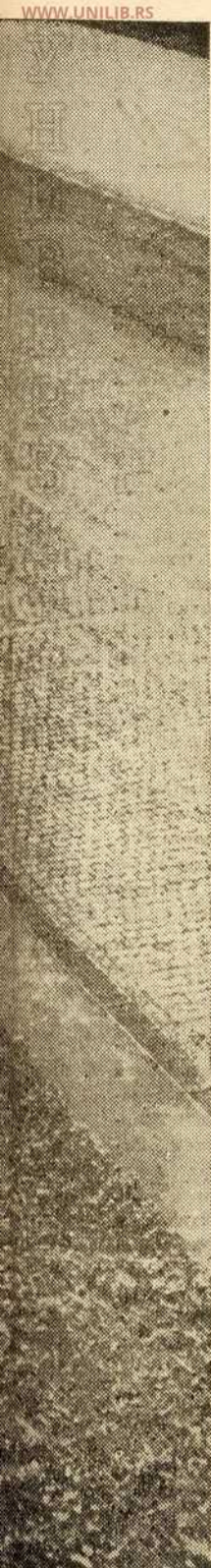

Под шибцама дутодотрагај

Недавно се вратила у Србију и последња група српских сеоских омладинаца који су се више месеци бавили у Немачкој на практичном пољопривредном раду. Ни једном од њих свакако није било ни на крај памети да ће тамо, у оквиру своје пољопривредне делатности, да косе — аутомобилске друмове. Аутомобилски друмови, аутостраде, су последња реч грађевинске технике: сам бетон и асфалт. Али друга земља — други обичаји! Наши омладинци навикли су се и на друга чудеса високо развијене пољопривреде у Немачкој, па се нису зачудили ни томе што немачки аутомобилски друмови стоје у вези са пољопривредом. Да се разумемо: средином самога друма, као што се види на сликама, пролази травњак широк неколико метара. Исто тако и са обе стране друма. Само по тим травњацима не сме да пасе стока. У Немачкој није обичај да ишта у пољопривреди остане неискоришћено. И зато се та трава сваке године једном или двапут коси. Косе је обично и искоришћују сељаци из околине. Код таквог једног сељака налазили су се на раду наши омладинци те су дошли до тога да косе — царске друмове. Ту су имали прилике да у исто време упознају техничко уређење немачке аутомобилске мреже, чије грађење означава почетак једног новог поглавља у аутомобилском саобраћају.

1 — Из једне сељачке куће у Тирингији полазе српски омладинци на необичан посао: да косе травњаке на аутомобилском друму.

2 — Цео су дан марљиво радили, али су ипак успели да добро погледају аутостраду, чудо модерне грађевинске технике.

3 — Пошто је трава покошена, иако је још лето, поред друма намештају се ограде које ће бранити аутостраду од снежних сметова.

4 — Са једног подвожњака српски омладинци посматрају аутостраду која у благим кривинама вијуга по равници.

5 — После рада српски омладинци се, у вечерњем суну, враћају кући аутострадом.

6 — И поред аутострада предели Тирингије нису изгубили своје сељачко обележје. Српски омладинац поред једне старинске ветрењаче.

(Снимци: Б. Ф. А.)

"Бели сан"

Беч, крајем новембра

Нови филм познатог режисера Гезе фон Цифре „Бели сан“ приказан је пре неколико дана с великим успехом у раскошном бечком биоскопу „Скала“. То је уствари раскошна ревија на леду, у којој једну од главних улога игра светски првак у уметничком клизању Карл Шефер. И све у филму делује као сан: ненадмашна уметност и вештина уметника на леду и бечког клизачког балета, чаробни декори и осветљења, и поједине сцене. Сама радња филма тако је згодно смишљена, тако спретно проткана играма и вештинама на леду и типичним бечким „штимигом“ односно хумором да напетост расте из сцене у сцену.

Наравно у филму доминирају љубавне сцене. Носиоци тог дела филма су Лоте Лаг, Волф Албах-Рети, и млада уметница на леду Оли Холцман која се у овом филму истиче као даровита глумица и певачица чији љупки глас освјетљава. Карл Шефер, Ханс Олден и Оскар Симма носиоци су осталих важних улога.

Чаробна ревија на леду, раскошни костими, сјајне декорације, духовите атракције, пратерска веселост, темпераментна игра и изнад свега неодољиви шарм Оли Холцман, ненадмашна виртуозност њена и њеног партнера, Карла Шефера, на леду чине овај филм незаборавним. На премијери филма појавили су се и носиоци главних улога. Захвална бечка публика наградила је њихово присуство бурним тапшањем. За време паузе посетио сам уметнике и они су врло радо ушутили своје поздраве нашој публици и читаоцима „Кола“. Сам велики мајстор на леду Карл Шефер с великим одушевљењем говори о Београду у коме је боравио пре неколико година. Говорећи о нашим уметницима на леду изјавио је: „Ваше уметнице на леду по својој грациозности и лакоћи могле би чешће с успехом да узму, уз мало тренинга, учешће и у бечком клизачком балету“.

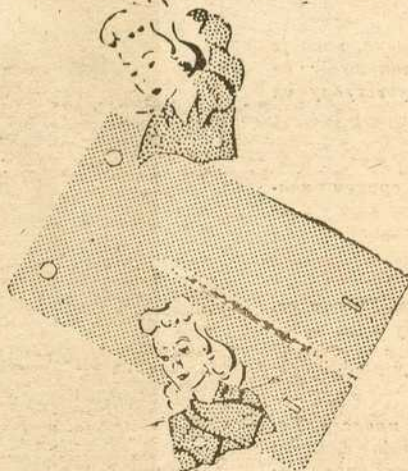
Лето: Носиоци главних улога Оли Холцман и Карл Шефер поздрављају читаоце „Кола“.

(Фото: Вид-Филм)

НИКОЛА БРЗОВИЋ

ШАЛ ЗА ЗАКОПЧАВАЊЕ

Често се дешава да шал који је слободно везан, клизи на врату, тако да се врат и поред утопљавања прехлади. Ако се шал овако намести како то слика показује, до прехладе не може доћи, јер је он прикочан и не може да клизи. Сем те практичне стране, он може да сачињава део тоалете, зато што може да се скроји од исте материје од које је хаљина, а може и да се комбинује у две боје, које одговарају тону хаљине. Све то може да се направи од респлових старих материја. Шал се закопчава спреда, па се обавије око врата.

Овај шал може да покрије и дубљи деколте, или да замени крагну на хаљини без крагне.

Немачке модне куће — и поред рата — с успехом креирају нове моделе. Приказујемо један врло укусан јесењи мантил.

(Снимак: Б. Ф. А.)

Српски стихови о крсној слави

Ја пећу да помињем ни љубав, ни срећу,
Те вечите парке живота материје,
Нит ћу Вам певати о части и богатству,
Нит о тајнама душе, које свако крије.

Желим само искрено — жеља то је једина,
Да останете снажна, ко права српска мајка,
Да сачувате веру и с њом своје синове,
Јер живот није лак, нити је лепа бајка.

А као скромни дар чистоте у природи,
Примите ове нежне стихове као цвеће
И знајте да нас Србе Крсна слава води
И чува од туге, подлости и несреће.

У историји нашој, што сјајем истине блиста,
Ви сте имали снаге, благодати и стрпљења,
Веровали сте чврсто у Бога и у Христа
И нисте никад пали у горка искушења.

Ја пећу да помињем ни љубав, ни срећу,
Те вечите парке живота материје,
Нит ћу Вам певати о части и богатству,
Нит о тајнама душе, које свако крије.

ПЕТАР К. СИМОНОВИЋ

ДЕЦЕ И МАМА

ЗА ДЕЦУ. ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

ПОСЛУШНОЈ ДЕЦИ

Будите добри

Ви, драга децо, свакако увиђате да и ви имате здраву свест и да већ у младим и почетним годинама знате шта је добро а шта зло.

Зар није лепо када вас који лепо и нежно гледа, а није ли ружно и за осуду што овај или онај злонамерно вас не разуме. Па и деца су некада плачљива, злобна, неискрена и колико је то одвратно, а колико је опет лепо од неког малог када пријатно говори, када вам од срца нуди играчке и књижице и када вам отворено без улагивања приступи у свако ваше друштво. И волите и нехотично ону децу која се не свађају и не туку, и која су чиста и лепа. Није тешко бити добар. Свако дете то постаје од природе. Теже је бити рђав, јер деца по традицији увек су склона бољему. Али ако видите да су нека покварена, знајте, да и онда нису она крива него њихови зли старатељи и опростите им. Али докажете им да и они могу да су бољи и тако срећнији. Јер ако остану и даље тако рђави постаће веома несрећни људи.

Немојте никако бити себични. Ко себе више воли постаје самољуб и то је већ једно велико зло. Од ових постају временом они, од кога многи и многи пате. А то треба одмах, без одлагања, осудити.

Будите, децо мала, само добри. Будите паметни и желите свакоме најбоље да се то и вама пожели. Живите даље увек у миру. А како се научите као мали такви ћете бити и као старији. Од добре деце постају једино добри људи.

НЕМАЊА ПАВЛОВИЋ

Маја школа

Пгледајте добро, секице и браце! Ово вам је школа за малене маце. Прилично је проста, а није ни скупа; у њој нигде нема ни стола ни клупа.

И ред у њој није к'о у вашој школи. Овде седи свако где и како воли. Учитељ је сво мудра маца-бака. Четири мачета — „пуна школа ђака“.

И ако је маца већ одавно стара, она добро види и без начочара, и из ове књиге, тешко

и дебеле, унуцима чита шта мудраци веле. Десило се ово баш онога дана, кад је ова школа кршомом насликана: мудра маца-бака, пуна збиљске бриге, унуцима малим читала из књиге:

„Почујте ме, децо, унучићи моји, шта у овој књизи записано стоји! Све старије од вас слушајте и шујте. Не зборите ружно, нити кога псујте! Нека свако пари марљиво на себе, нека једно друго не гризе и гребе. Чисто да држите и уши и шапе. Нека вам њушкице прљаве не зјапе. Једите толико, колико је нужно. Прејести се, то је нездравно и ружно. Сем воде и млека свака друга пића шкољива су јако ја здравље мачића. Ако неко жели ђаконија више, нека се потруди и нек лови мише. Ономе, ко проба да нешто украде, претући ћу шапе, то нек добро знаде.“

Кад сте изван куће, и још на сокаку, владајте се тако, к'о што личи ђаку. Не дижите ларму да звоне сокаци, као што то чине неваљали ђаци. Играјте се само у дворништу своје, али не чините досаду никоме. И нек' вам је игра поучна и кратка и то после школског свршеног задатка.

Не терајте лопту, нек' је ђаво носи. Због тога су многи ђаци често боси“.

Ово маца-бака рекла је што јаче. И тад шутну лопту најстарије маче.

Баштованов шерт

Баштован седи и чека свог попом-џику, али се он никако не јавља како је ту. Видите ли га? Последице слику са свињу стана на ћете се уверити да је заиста ту!...

Шта је после било, рећи ћу вам тише: добило је маче батине к'о кнџе. То је лек једини — пословица каже — оној деци, којој савет не помаже.

Истина је цела све, што сам вам рек'о. А ако ми од вас не верује неко, нек' потражи негде у неком сокаку и о том ушта мудру маца-баку.

А-а

Златин одговор

Када су јуче питали Злату ког више воли маму ил' тату, она је рекла: „Тачно је, молим, исто к'о маму“

и тату волим. Они су увек добри и благи и зато су ми једвако драги.“

М. ВАСКИН

Злато дете

- 1) Верујте ми, Сека Баш је чудно дете. Јуче је добила Лоптицу од тете.
- 2) Шарени се лопта Нигде нема мрља. О' љом се Сека не игра. Неће да је прља.
- 3) Пере је салупом Мазн је и тела. Чак и крвет има. Њена лопта лепа.
- 4) Али, то бар неће Трајати до века: Још је много мала. Наша чудна сека.

Олга П. Зупан ученица III раз, гимназије

Будите брзи

Два су коња и два каубоја. Обојина су бацили ласо. Ко је ухватио кога коња? Покушајте да одговорите брже него што је каубојима успело да сами расплету конопце.

Две речице

Две речице су извираше са истог извора; обе су биле чисте и прозрочне. Прва је процицала кроз шуму, затим кроз ливаду носећи песак и шљунак; освежавала је крај кроз који је пролазила. Друга речица је пролазила кроз блатњаво и нечисто земљиште; постала је мутна и прљава и нико јој није прилазио.

Тако се дешава и људима: стварају карактер према средини у којој живе.

Увређена свиња

„Што си тако много љута“, Овца свињу пита, „Кад никаквих брига немаш, И увек си сита!“

„Паљути се крава Булка Баш код пласта сена“, Грохне свиња, а на уста Удари јој пена.

„Ето видиш још у мени Сиљна срџба тиња, Јер ми Булка јутрос рече: „Штета што си свиња“.

БАТА МИЛЕ

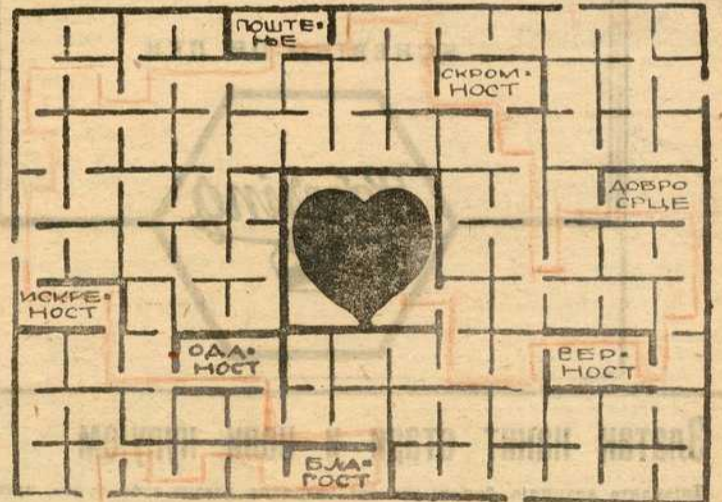
Не Заборавите

За поштепог нема реће Ни радости а ни сеће. Нег' кад мирно дужност меће На слабочно своје плеће. Па с товаром овим крече Стазом, којом савест шеће За тога се може рећи: Од највећег још је већи.

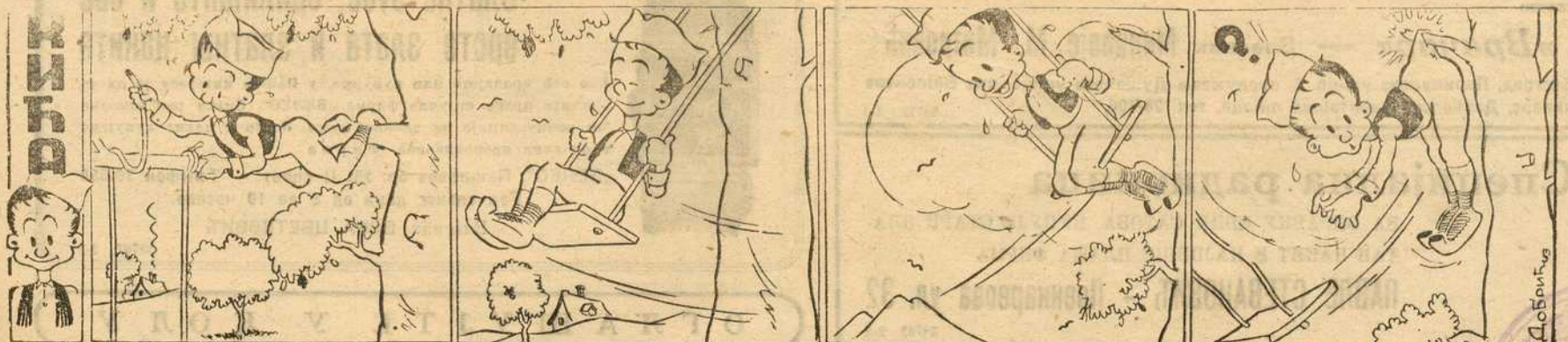
А-а.

А.Л. МИЛИЋЕВИЋ

Пут до мајчиног срца

У средини овог лавиринта налази се мајчино срце. Преко којих вратња и добрих особина можете најлакше да дођете до мајчиног срца?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

О свету и сважету

ЧУДНА ПРОСИДБА

У јужној Шпанији постоји згодан начин на који се родитељи девојке решавају досадног просиоца. Младић, који иде у просце, посећује, према тамошњем обичају, три дана узастопе у кисти час родитеље своје одабранице. Трећи пут оставља „нехотице“ у кући девојке свој штап. Кад идућег дана опет дође у исто време, пусти га у кућу, па ако му на његове поздраве врате штап, онда то значи, да родитељи радо прихватају његову просидбу. Ако им није по вољи, онда, да би му уштедели поновну посету, остављају његов штап пред вратима уочи његовог доласка.

ОДАКЛЕ РЕЧ: КОМИС

Прича о данашњем војничком хлебу, који је врло хранљив, постоји од времена тридесетогодишњег рата. Тада је војсковођа Валентинај установио тзв. „комисије за хлеб“. Њима је била дужност да испитају квалитет хлеба и поднесу извештај о наладу. Хлеб, који није имао никаквог приговора, прозван је

комисијски хлеб, што је значило да је у сваком погледу добар. Скраћивањем, касније настала је од тога реч: комис.

РЕПТИЛ СА ТРИ ОКА

На Стефеновим острвима близу Нове Зеландије научници су пронашли нову врсту гмизаваца са три ока. Ова досад непозната врста животиња представља средину између гуштера и змија. Мисли се да су то остаоци неких давно већ изумрлих претисториских родова гмизаваца. Дужина им је око пола метра, а за људе нису опасни.

ВАРОШИ ИЗНАД ОБЛАКА

Мадрид са надморском висином од 655 метара је највиша европска варош. Минхен се налази на висини од 520 метара док су друге европске вароши на знатно мањој висини. Све је то мала висина према многим ваневропским варошима. Тако се главни град Мексика налази на висини од 2.300 метара, а највиши град на свету, главни град Боливије Ла Паз, на висини од 3.690 ме-

тара. Одмах за Ла Пазом долази главни град Тибета Ласа са 3.600 метара, Адис Абеба са 3.000 и главни град Еквадора Кито са 2.908 метара надморске висине. За ове градове се заиста може рећи да се налазе изнад облака!

ЈЕ ЛИ ВОДА НЕПРОЗИРНА, А ГВОЖЂЕ ПРОВИДНО?

Зна се да је вода провидна. Али у ствари само је горњи слој воде прозиран. На дну океана потпуно је ирачно зато што сунце не може да продере кроз целу масу воде.

Али није само вода провидна. Свака је материја провидна ако узмете само један њен танак слој. Узмите парче јасног, прозираног стакла и погледајте му ивицу. Неће вам изгледати ни јасна ни провидна.

Недавно је један научник направио слој гвожђа дебело свега стохиљадити део милиметра. Тај слој гвожђа био је провидан као стакло и скоро исто тако безбојан. Научници су правили сличне листиће од злата и разних других метала.

МНОГОСТРУКО СРОДСТВО

У једном месту у Данској постоји чудан брачни пар. Неки Фред Денкер, који има 65 година, оженио се Емом Мелнер, девојком од 22 године. Све то ипак не би било чудно нити компликовано

односе да отац поменутог Еме није зет господина Денкера, који је тим венчањем постао зет свога зета, а ћерка постала снахом свога оца. Супружници су добили ћерку која је постала свастика своје бабе и тетке своје мајке. То је могло све да буде зато, што је Ема била очева ћерка из првог брака, те јој муж није био уједно и деда.

ПТИЦА КОЈА ЛАЈЕ

У Аустралији постоји једна птица која је у стању да имитира све могуће врсте гласова. Иначе она нема никакве сличности са папагајем. Зна да лаје као песет, да гаче као гуска, да рже као коњ, па да чак подражава и плач малог детета. Уме шта више да звижди као локомотива, па је због ње долазило до забуне на железничким станицама.

КАД КАМИЛА ПУШИ

Бедуини, да би брже припитомили камиле, и терују их да пуше. У ту сврху узима се једна дашчица са рупом у средини, па се учврсти пред губицу животиње. Кроз рупу се провуче упуљена цигара, а неупаљени крај стави у уста камиле. Она се од дима занесе и буде после врло послушна. Како камила снажно дише, то је потребно и по неколико цигара. Примећено је да се камиле, као и људи, брзо привикну на никотин и радо увлаче дим.

Величанствени рад науке

Жлезде са унутрашњом секрецијом стварају хормоне, важне за живот, али нису способне да их нагомилају: мале жлезде од 100-200 великих животиња садрже мање хормона, него што је лекару потребно за једну једину инјекцију. Сматра се, баш ради тога, да је израда чистих хормона, хемиским путем из сировина, које се лако набављају у неограниченим количинама, величанствено дело науке. Овај рад је извршен у Шеринговим лабораторијама за истраживање у сарадњи са воденим немачким хемичарима.

SCHERING-ОВ ЛЕК

1-9-10

Златан накит

НАЈВИШЕ ПЛАТА

»ГРАД РАВНО«, Вазнесенска 4

(ПАЛАТА ОФИЦИРСКА ЗАДРУГА) ТЕЛ 21-312.

38769. 2-2

ПАЖЊА

ЧАРАПЕ ЖЕНСКЕ примамо на оправку. Браа и стручна оправка. Краља Милана 39, Јовановић.

38765. 1-1

Из ПОЗЕМНЕ БИБЛИОТЕКЕ „МАТЕЈА“ НЕКАДОВИЋ 29-817 БЕОГРАДСКА 31 РОМАНИ - НАУКНЕ - ПЕЏЕ - КНИЖЕ

38771. 1-1

Јорганџија

Врло добар мајстор. Ради по кућама. На позив долазим одмах. Тех. 40-992. Примам поручбине јоргана и душека.

ЛАЗАР ЦЕПИНА, јорганџија
Виноградска 52-а.

38773. 1-1

Играчке

доброј деци купиће тата и мама у радњи

ВОЈИСЛАВА СИМИЋА
Краља Александра 279
преко пута Гајине кафане.

Трговци! Поједине играчке дајемо са одобреним ценама.

38774. 1-1

ФОТО АПАРАТЕ

Догледе, сервисе, теписе и све боље ствари највише плаћа позната радња

»ХУМ«

Балканска 13 испод Кафана
„Србија“. — Телефон 25-370.

38776. 1-4

Златан накит стари и нови купујем

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, алатне зубе, бурме, прстење, минбуше, брошеве, бразлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне, само неправне и од бољих познатих марака: старо злато оштећено, изливано, поломљено и горело. Стари сребрни новац Еспањ и остале исправне предмете од сребра, кристал и порцеланске, боље сервисе купује и највише плаћа позната и дугогодишња фирма „ВРАЧАР“. Све горе поменуто предмете процењује стручно и безплатно

»Врачар« — Власник Миливоје М. Митровић

Београд, Папићулска ул. бр. 6, продужење Душанове улице, код Бајлонове пиваре, Дорћолска кванташка пијаца, тел. 28-706.

38772. 1-1

Специјална радионица

ЗА ОПРАВКУ СВИХ САТОВА. КУПУЈЕ СТАРИ ЗЛАТАН НАКИТ И НАЈВИШЕ ПЛАЋА ФИРМА

ПАВЛЕ СТЕВАНОВИЋ - Поенкареова ул. 32

38762. 2-2

Златне зубе, брилијанте и све врсте злата и златног накита

Ако већ продајете или купујете, у Вашем интересу је да то учините преко стручне фирме „ВЕЛЕС“. Сваки рад вршимо без конкуренције по дневној пени. Злато и накит купујемо и од свих препродаваца. Фирма

„ВЕЛЕС“, Пашићева бр. 25, II спрат — Телефон 30-556
Рад сваког дана од 8 до 19 часова.

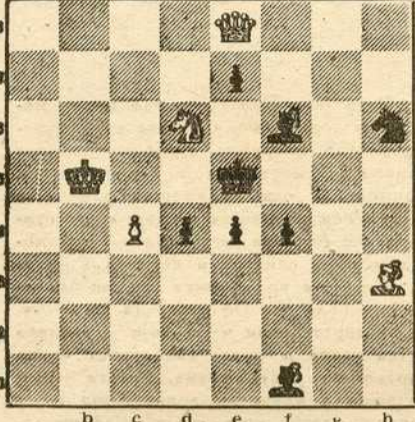
Власник БОРА ЦВЕТКОВИЋ

38767. 2-2

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШАХ

ПРОБЛЕМ БР. 101
Ксавер Ледерле

Бели вуче и даје приомер мат у два похода.

Решење проблема број 100 (др Алфреда Рата): 1) Sd3-f2.

КРАЉИЧИН ГАМБИТ

(Седма партија меча, играна 24 новембра 1943)

Бели: С. Анимовић — Црни: др Трифуновић

- 1) d2-d4, e7-e6; 2) Sg1-f3, Sg8-f6; 3) Lc1-g5, d7-d5; 4) e2-e3, Lf8-e7; 5) c2-c4, Sb8-d7; 6) Sb1-c3, c7-c6; 7) Ta1-c1, 0-0; 8) Lf1-d3, d5-c4; 9) Ld3-c4, Sf6-d5; 10) Lg5-e7, Dd8-e7; 11) 0-0, Sd5-c3; 12) Tc1-c3, e6-e5; 13) d4-e5, Sd7-e5; 14) Sf3-e5, De7-e5; 15) f2-f4, De5-e4; 16) Lc4-b3!, Lc8-e6; 17) Lb3-c2, De4-d5; 18) f4-f5, Dd5:d1; 19) Tf1:d1, Le6-c8; 20) e3-e4, g7-g6; 21) g2-g4, a7-a5; 22) Td1-d6, Ta8-a6; 23) Tc3-d3, Ta6-b6; 24) Td6-d8, Tb6-b2; 25) f5-f6. Црни предаје пошто губи топа или добија мат. Врло лепа и теоријски важна партија.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПИТАЊА

- 1 — Када су у нашој земљи први пут основане набављачке задруге?
- 2 — Како се у римско доба звао Ниш?
- 3 — Да ли је на Нишави била кад ратна флотила?
- 4 — Када је израђен први наполеон, златан француски новац у вредности од 20 франака?
- 5 — Ко су били „Дијаџи“?
- 6 — Шта је „диликањс“?
- 7 — Шта су у младости били познати глумци Пера Доброновић и Тоша Јовановић?
- 8 — Ко је написао песме: Ти плавиш зоро красна и Одби се бисер грана?
- 9 — Која се наша бава назива и „Смрдан Бава“?
- 10 — У којој су кнежевини сви грађани ослобођени плаћања пореза?
- 11 — Ко је основао државницу „Моначко“?
- 12 — Шта је „крупње“?
- 13 — Шта су то „Србуље“?
- 14 — Ко је још као ђак, био ректор универзитета?
- 15 — Када је Србија први пут закључила државни зајам?
- 16 — Колико је пута крштен Стеван Немања?
- 17 — Где је било гробље у Београду за време турске владавине?
- 18 — Када је основано данашње „Ново гробље“ у Београду?
- 19 — Када је подигнута стара црква „Св. Марка“ на Ташмајдану.
- 20 — Ко је населио и кад данашњу Палилулу?

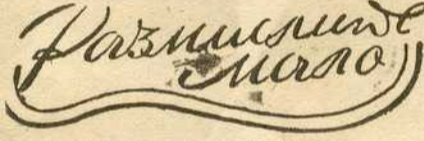
КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ТРАЖИ?

- 1 — Симбиоза је: болест врста удруживања врста прелома костију правнички термин

- 2 — Аконкагва је: река острво планински врх морска риба
- 3 — Јазиги су били: словенско племе германско племе сарматско племе китајско племе
- 4 — Које су острво стари народи назвали Златним острвом: Кипар Малту Суматру Нови Зеланд

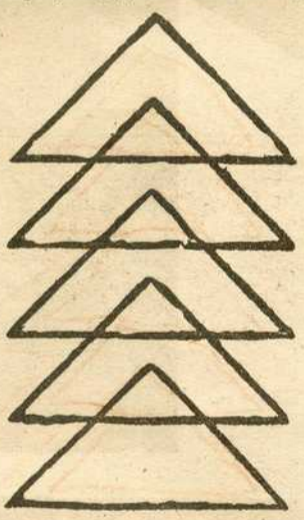
Тачни одговори: 1 — Симбиоза је удруживање између два или више организама различитих врста које је корисно за све те организме. Случај када биљке живе у тесној заједници са другим биљкама, упућене једне на друге у исхрани, назива се симбиоза. Тело једног лишћаја чине два различита организма: кашва гљива и кашва алга. Спот ова два организма претставља природу и трајну по оба организма корисну заједницу. Ти се организми у исхрани допуњују.

- 2 — Највећи планински врх у Јужној Америци је врх вулкана Аконкагве у Андима. Ова вулканска планина налази се у Аргентини и Чилеу, а њен највећи врх (који достиже висину од 7.040 метара) налази се у Аргентини.
- 3 — Јазиги су били сарматско племе, врло слично Скитима, које је некада живело у области између Дунава и Тисе. Ту су били већ у првој половини првог века по Христа. Ратовали су са свима околним становницима како су били у основи номади. Једно време претстављали су велику опасност за римску војску, па су чак имали у почетку око сто хиљада римских војника. Касније су, у трећем веку, постали римски пољопривредници. Истоломеј помиње неке њихове градове, али како су Јазиги били номади ни то свакако нису били стални градови. У сваком случају данас се не зна тачно где су били.
- 4 — Истоломеј је веровао да се на крају истока овога света налази једно златно острво, за које се верује да је била Суматра. Арабљани су назвали Суматру Собарма, а назив Малаја давали су сваком полуострву Малаја. Арабљани, који су имали неколико одличних географа, знали су и за вулкане на Ал-Јауахж, што ће бити на Јави.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Да ли бисте умели да ових пет троуглова нацртате једним потезом писалке? Наравно, при томе не смеете два пута да пређете једном истом линијом.

Тврдимо да је задатак врло лак. За оне који га ипак не буду могли да реше, даћемо решење у идућем броју.

ЛОВ НА ПОГРЕШКЕ

Пртач је желео да нацрта једну сцену из кафеа. И нацртао је, као што

видите, али је при томе направио девет разних погрешака. Да ли сте их и ви уочили? Које су? Одговор у идућем броју.

МОЖЕТЕ ЛИ СЕ СЕТИТИ?

ЧИЈИ СУ ОВО СТИХОВИ ЈЕСЕЊИ ДАН

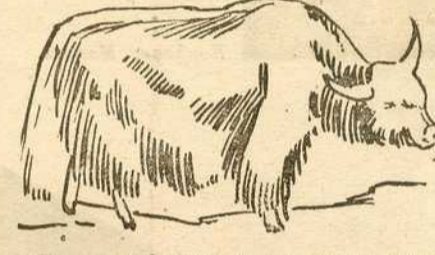
*Мокра брада, мокри лузи,
Књица ромиња;
Јутро љути, трава сузи,
Дан јесењи тиња.
Мрачно подне. Магла леже
На долине ние. —
Дан се љути и протеже:
„Или, какво је време!“*

Змај Јован Јовановић

Шта? Зар је наш сарадник преписао и наслов и име песника? Непероватно! А шта ви мислите о томе? Да ли је он правилно написао име писца, или је он свом старом убичају, у вечитој журби, погрешно? (Ову песму компоновао је Милета Јакшић)

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТИЊА?

Одмах да вам кажемо да ова чудновода животиња, чији вам цртеж дајемо данас, не живи у Европи.

Упознавајући вас са разним животињама које живе у разним крајевима света, треба да вам кажемо да ова животиња живи на високим планинама Тибета, и то често и на висинама од шест хиљада метара. Живи у стадима. Нанада и на човека и зато је лов на ову животињу врло опасан.

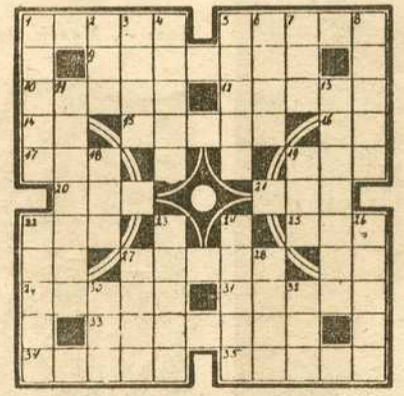
Ова животиња може и да се припитоми и онда се у Тибету држи као домаћа животиња. Употребљавају је за вучу и за јахање; млеко и месо употребљавају се за исхрану. Укрштена са домаћим говецетом даје одличне расе.

Ова животиња може да буде дугачка око 3,50 метра, а висока скоро два метра. Тешка може да буде 650—720 килограма. Има дугу и густу длаку, која са стране тела допире скоро до земље. Боја длаке питеме животиње јако је разноврсна и разликује се по боји од длаке животиње која живи у дивљини.

Да ли можете да се сетите како се зове ова животиња?

(уаг)

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

- Хоризонтално: 1) Црквени реформатор. 5) Мекан и бео кречни карбонат. 9) Сам. 10) Део биљке. 12) Молба. 14) Коњска опрема. 15) Стекије знање. 16) Лична заменица. 17) Оружје. 19) Врста земље. 20) Заробљеник. 21) Тамне боје. 22) Вајарски рад. 25) Нога а повишена за пола тона. 27) Мушко име. 29) Попуст цене при куповини. 31) Вал. 33) Арбаљан. 34) Опера од Пучинија. 35) Првлог.
- Вертикално: 1) Део руке. 2) Варош у Француској. 3) Град у Немачкој. 4) Телевак. 5) Ври. 6) Игра карата. 7) Првлог. 8) Варош у Грчкој. 11) Врста четивара. 13) Село код Крупшева. 18) Снептежник. 19) Поклич. 22) Јединица тежине за мерење дијаманта. 23) Тужна. 24) Судбина (лат.). 26) Каналски војсковођа. 27) Потпуно првост у вароши. 28) Отплата. 30) Врста мушког гласа. 32) Лице.

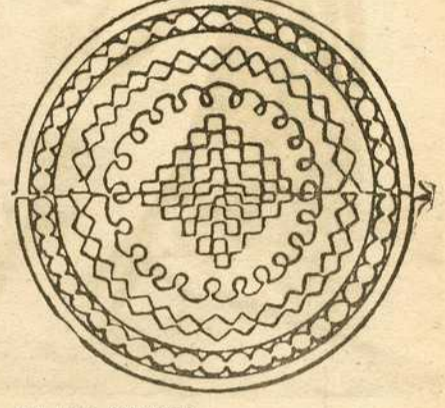
РЕШЕЊА

ИЗ 100-ОГ БРОЈА

Одговор на „КАД СЛИКУ РАДИ РАСЕЈАНИ СЛИКАР“

- 1) Трамвајска табла лебди у ваздуху. Рука са ручном торбом лево треба да иза стуба. 3) Жаба за спрочење струје није причвршћена. 4) Трећем господину одлетео је шепир наоко на глави има један шепир. 5) Ознака да се продају јабукe има грешку (уместо Јабукe стоји Јобукe). 6) Колица немају доњу подлогу. 7) Продавац јабука на руци има свега четири прста. 8) Колица немају осовину. 9) Колица немају други точак. 10) На средњи слике нацртана је једна нога виле.

Одговор на „ЧАРОВНА ШАЛА“

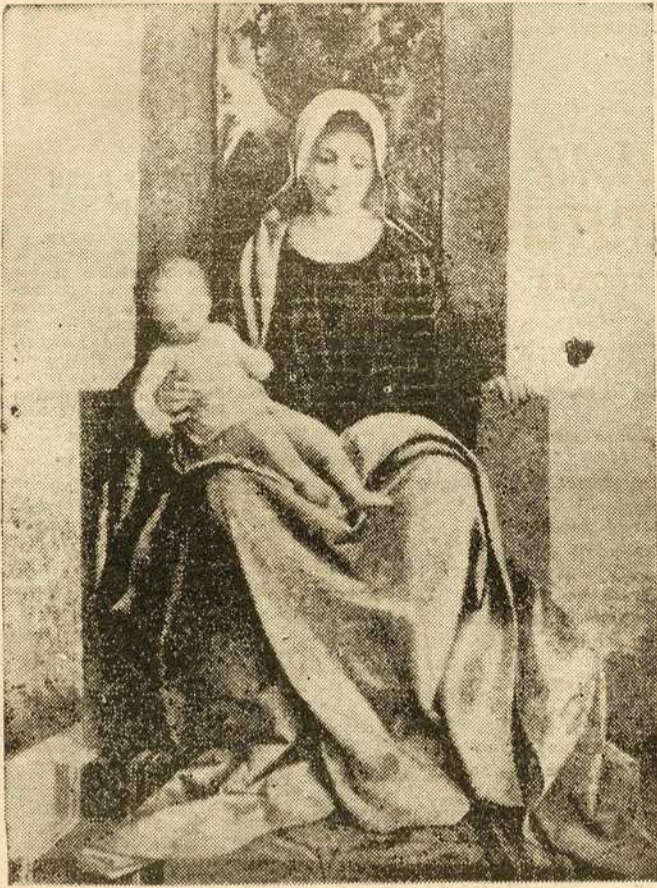
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОДГОВОРИ

- 1 — Арсеније I од 1234—1264 наследно је св. Саву на архиепископској столици. Родом је био из Срема.
- 2 — Први београдски митрополит био је архимандрит Враћевнички Милентије Павловић (1830—1833).
- 3 — Фабрику шећера на Чукарници основало је Регенсбуршко друштво кнеза Тури-Такенса 1898 године.
- 4 — Најбогатија библиотека са нашим старим рукописима је књижница мајстара Хиленава у Св. Гори. затим библиотека београдске Академије наука и Народна библиотека.
- 5 — Композитор Станислав Бишчић компоновао је прву српску оперу (1903 године).
- 6 — Прва српска опера звала се „На уранку“.
- 7 — Вук Врчевић, познати скупљач народних умотворина, био је административни чиновник, а затим секретар кнеза Данила.
- 8 — Дололе су девојке, које, кад је супа, идлу по селу од куће до куће и моле Бога за киншу. Закићене разним швешем и травама оне играју и певају.
- 9 — Да би изазвале киншу девојке певају: „Ми идемо преко села, а облаци преко неба, ој доло, ој дололе“.
- 10 — Сим Милетиновић — Сарајлија, умирени рекао је својим најбољим пријатељу Исидору Стојаповићу, књижевнику: „Кад бих се опет родно желео бих да будем оно што сам био“.
- 11 — За време Турака, на цариграчком друму биле су распоређене на извесном отстојању станице за одмор и промену лахалих коња весника који су носили званичну пошту. Те станице су се звале мензулане.
- 12 — Прве мензулане биле су у Јагодини, Ваточини, Паланци и Коларима.
- 13 — Домаћи значу у народу исто што и завичај, водна кућа. Но по посебном значењу се означаје Домајом оно кућиште и земљиште, које се законом заштићује од отуђивања.
- 14 — Први пут су дописне карте уведене у Србији указом од 23/Х-1871.
- 15 — Дописне карте пуштене су у саобраћај у Србији тек 1/VIИ-1872 год.
- 16 — Јован Драгашевић почасни генерал и пуковник у пензији и књижевни писао је познате песме: Јека од гусала, Јован Курсула нгд.
- 17 — Манастир Драчу код Крагујевца сазидао је обер капетан Ставина (Млачитума) 1735. Обновно је војвода Точма Вучић-Перишић.
- 18 — По налогу кнеза Милоша Обреновића купили су крајем 1830 штампарни Аврам Петровијевић и Цветко Рајчевић. У мају 1831 штампарни је приступи у Београд. Први управник београдске државне штампарније био је Димитрије Исајловић.
- 19 — Прва српска Глумачка школа основана је у Београду 1870. Наставници су били Алекса Бачански (за глумљење), Јован Вршевић (за српску и туђе књижевности), Јован Репић (за певале и музику) капетан Миоковић (за мачевање) и Дуцман (за гимнастику и јахање).
- 20 — Јабуска може да достигне висину од 15 метара.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

- Хоризонтално: 1) Јава. 4) Кауч. 8) Алдлрм. 9) Форма. 10) Дудар. 12) Сала. 14) Алап. 16) Ко. 17) Иза. 19) Л. К. (Лазар Костић). 20) Под. 21) Два. 22) По. 23) Ваа. 25) Ти. 27) Сова. 29) Таза. 31) Ил. 32) Ваа. на. 33) Талег. 34) Ормон. 35) Олет. 36) Акра.
- Вертикално: 1) Лаос. 2) Алпак. 3) Арда. 4) Корв. 5) Ар. 6) Умбак. 7) Чауш. 9) Фа. 11) Врз. 13) Лопов. 15) Плата. 17) Иле. 18) Ада. 22) Долан. 24) Вир. 26) Извор. 27) Сито. 28) Авет. 29) Тара. 30) Етна.

Борђоне: Мадона.

Сликари и његов модел

лија није била верна. Преварила је сликара и одбегла с једним његовим пријатељем. Годину дана доцније, бедна и напуштена, вратила се сликару у Венецију и он је примио оберучке. Али, неверна љубавница донела је собом и клицу куге од које су обоје, неколико дана једно за другим, умрли. Славном сликару било је свега тридесет и три године.

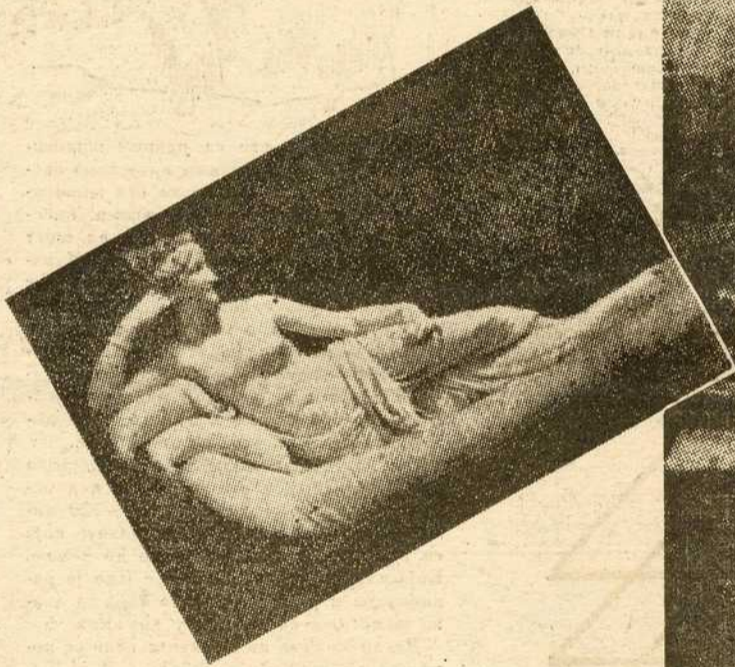
Интересантан је живот мале модисткиње Елизабете Сидал. Она је прво била модел сликара Милеја, који је овековечно у својој слици Офелија. Као један од најстакнутијих „Прерафаелита“ Милеј се строго држао природе. Он је тако тачно фотографски сликао природу да су учитељи с децом долазили да на његовим сликама уче — ботани-

ку. Зато је и Елизабета као модел морала да лежи у води читаве дане представљајући несрећну вереницу данског принца Хамлета, која се удавила. Доцније је ова сиромашна али врло лепа и нежна девојка за коју су се отимали сви сликари тога доба постала модел и жена сликара и песника Розетија. Умрла је врло млада од назеба који је добила као Офелија. Да не би била на терету свом мужу који је ватрене волео узела је после две године брака смртоносну дозу опијума. Розети јој је положио у мртвачки ковчег, под њену бакарно-златну косу, своје најлепше сонете увезане у чисто злато.

Но нису само сиромашне девојке служиле као модели. Познато је да је и Наполеонова сестра, принцеза Паулина

Модели су, поред идеје и инспирације, саставни део стваралаштва једног уметника, сликара и вајара. Реч је овде о живим моделима, у првом реду о женама. О односима модела и уметника историја је исплеала читаве романе и забележила многобројне приче и анекдоте. Не само у делима него и у приватном животу многих великих уметника модели су играли пресудну улогу. Они су чак давали правац и карактеристику уметничком делу многог уметника. Они су такође били дрвена нит која се провлачи кроз живот и дела стваралаца и зато ће бити интересно да у неколико слика и речи прикажемо тај однос између уметника и његовог модела...

Тако, рецимо, сва дела славног италијанског сликара Борђоне, све његове славне Венере и Мадоне, носе прте једног јединог модела, лепе Цецилије. По предању Цецилија је била прво калуђерица манастира Кастилфранко. Ту је упознао сликар и узео за модел. Прво је по њој сликао Мадоне, а доцније кад му је постала љубавница, Венера. На слици коју доносимо пише сликаревом руком: „Цецилијо, дођи, о дођи! Твој Борђо те чека са чежњом“. Али Цеци-

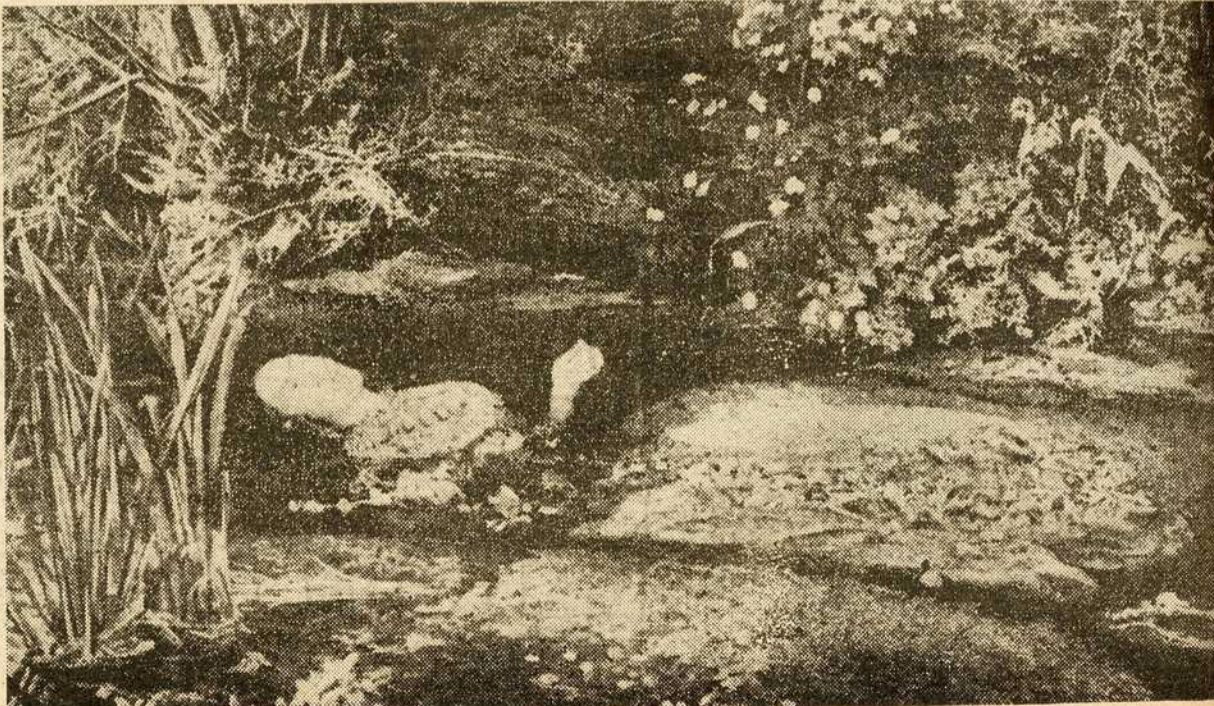
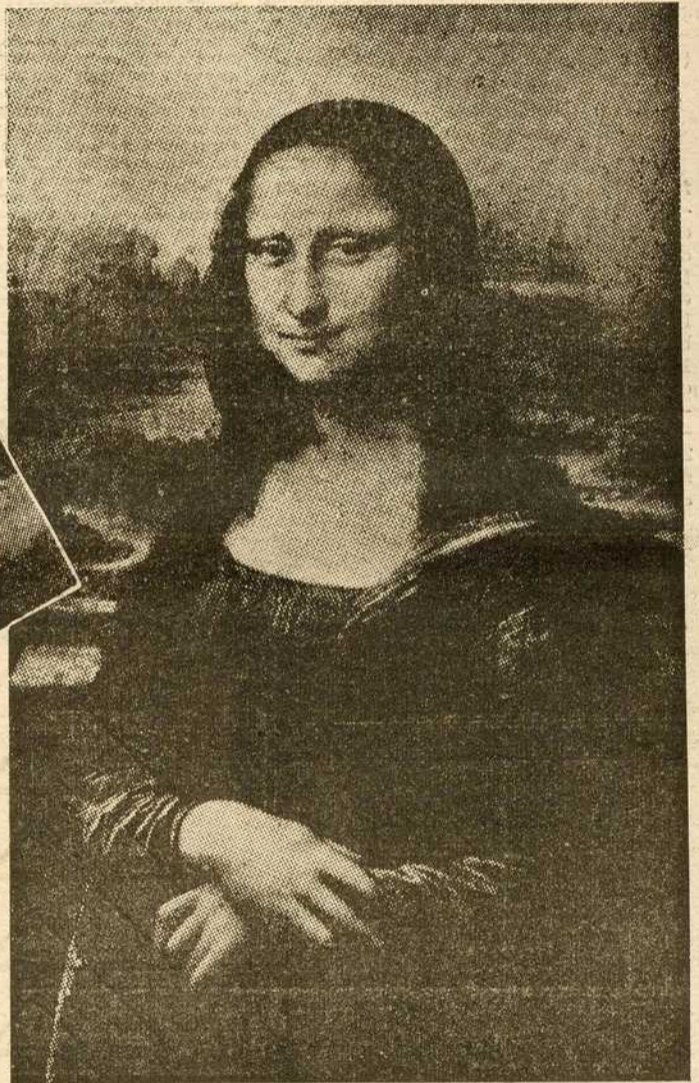

Горе — Рафаел: Венера.

Лево — Рафаел: Форнарина.

Десно — Леонардо да Винчи: Ђсхонда.

Доле — Милеј: Офелија.

ми ме она... Међутим, да ли је то била Форнарина или нека друга, остаће тајна заувек.

У својој 53 години ступио је славни сликар, дворанин и дипломата Петар Паул Рубенс по други пут у брак. Венчао се са шеснаестогодишњом Хеленом Фурман. „Одлучно сам да се поново женим, писао је славни уметник, јер не осећам ни најмање воље да живим повучен и усамљен. Радујем се срећи и животу...“ Слободни дух тадашњег доба није му замерао што је славно дражи своје младе жене на платну. Она је толико одговарала сликаревом идеалу жене да су људи налазили црте сличне њенима чак и на сликама које је Рубенс радио још док је Хелена била дете, док је сликар уопште није ни познавао. „То је жена из чијих очију за мене блиста сунце“, рекао је сам Рубенс. Слика коју доносимо приказује сликара са његовом женом, лепом Хеленом, и синчићем.

Славни сликар Арнолд Беклин оженио се кад му је било шеснаест година. Његова темпераментна млада жена Рим-

мо лепе црте ове сујетне, љубоморне али верне и предане жене.

Прошле зиме гледали смо са уживањем животни филм великог холандског уметника Рембранта. После смрти његове прве жене Саскије он је узео сиромашну и припросту Хендрике да му води домаћинство и васпитава малог сина. И ова девојка са села која није знала ни да чита ни да пише постала му је модел и — љубавница. Оженити се њоме није могао јер му је Саскија оставила своје велико имање под условом да не сме по други пут да се жени. Знамо и колико је сликар због тога после патео. Ускогруди палачани осудили су га због „неморалног живота“, а црква га проклела. Верна Хендрике до краја живота издржала је ипак са њим, а он је овековечно са својим сликама...

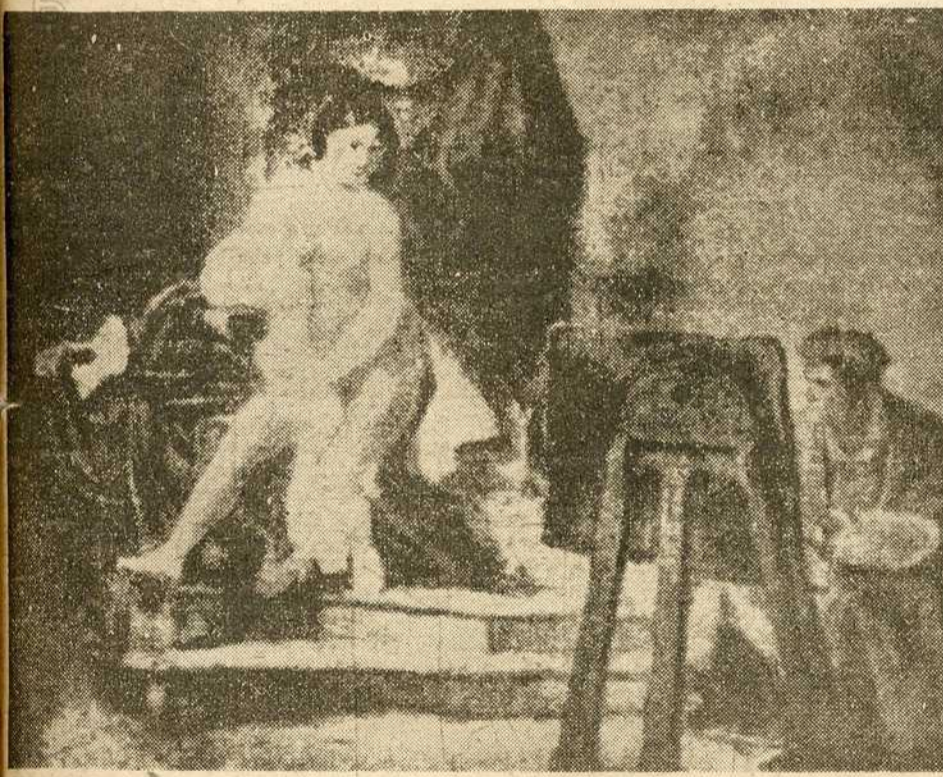
За велике слике које су крајем прошлога века изазвале велику сензацију славном бечком сликару стајале су кад модели многе даме из високих бечких кругова. Оне су се, управо, отимале за ту част. Но кад су се слике појавиле на изложби, настао је прави скандал.

Лево — Рубенс: Сликар са својом породицом.

Беклин: Сликарска жена Анђела

Лево — Рембрант и Хендрике.

љанка Анђела Паскучи имала је чудно мишљење о сликарима и њиховим моделима и ни по коју цену није допуштала да сликар слика коју другу жену сем ње саме. И заиста, ниједан женски модел није прешао праг Беклиновог атељеа. Разуме се да није била по среди само љубоморност него и женска сујета. „То је трагика мога живота, писао је Беклин својим пријатељима, али шта могу. Сликар не може да ради без модела, а моја жена ми не допушта да узмем други модел сем ње саме. Но она ми је толики друг и пријатељ, толико смо заједно проживели у тешким временима, да морам да јој опростим ту слабост“. Беклин је марљиво сликао, а жена му је неуморно позирала као модел, и на свим његовим сликама налази-

Сваки муж је веровао да у извесној нимфи или нагој Венери види своју жену. Међутим, сликару Макарту највише је служила као модел глумица Бургтеатра Шарлота Волтер. Она је и Клеопатра на истоименој славној слици. На нашој слици види се Макарт како клечи пред својим моделом, исто тако славном глумицом.

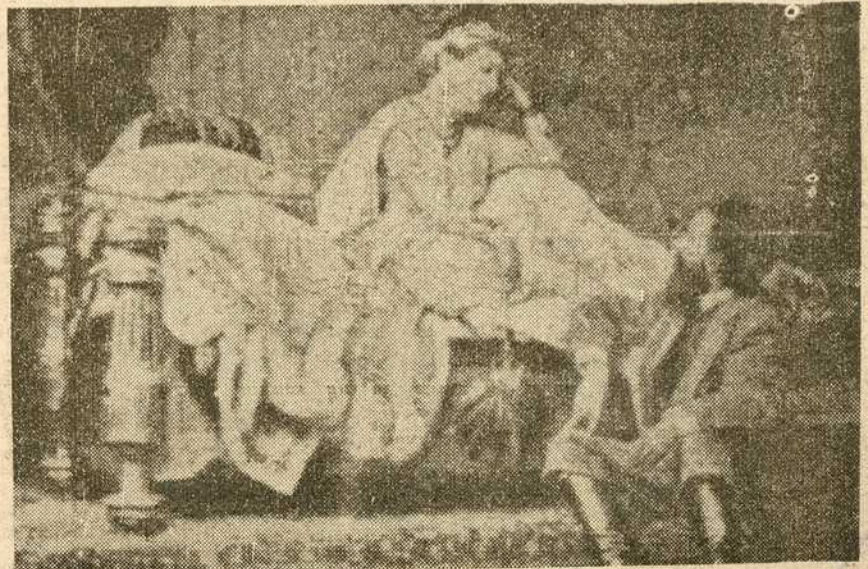
Најоригиналније је решио питање модела славни цртач-гравер Ходовјецки. Он је своје моделе посматрао — кроз кључаоницу. „Чим жена осети, правдао се Ходовјецки, да је посматрате или цртате, узима намештену позу и тако све поквари. Зато је најбоље да је посматрате — кроз кључаоницу. Сем тога, и лично сте обезбеђени и сигурни од свог модела.“

Боргезе, била модел славном вајару Канови за једну његову Венеру. То је било у време кад је лепа Паулина добила јабуку као прва лепотица Париза и хтела да се овековечи у мермеру. Прича се да је Паулина, кад су је питали, зар јој није било непријатно да без одела седи као модел, одговорила: „Зашто? Атеље се стално ложио“.

Позната је историја ремек-дела Леонарда да Винчија „Боконде“. То је портрет Мона Лизе, жене богатог флорентинског трговца Франческа дел Боконда. Славни мајстор радио је тај портрет пуне четири године, и после га никако није хтео да прода, иако су му нудили за њега баснословне суме. Откупио га је тек 1505 године француски краљ Франсоа за 12.000 златних талира. Портрет „жене са загонетним осмејком“ и данас се као неопцењиво благо чува у париском Лувру. Позната је огромна афера кад је пре тридесетак година тај

портрет био украден. Дуго времена се није знало какав је, уствари однос постојао између великог мајстора, правог генија, и његовог модела за ову слику, док најзад није утврђено да је то био само однос чистог, идеалног пријатељства.

За своју славну слику: „Форнарина“ служила је великом Рафаелу као модел ћерка једног римског пекара. Историја и зли језици причају да лепа пекарева кћи није била само модел великом сликару. Наруквица на њеној левој руци носи сликарево име и то би, по причи, требало да буде као неки симбол узајамне склоности сликара и модела. Иначе се о самој „Форнарини“ (у преводу: „Хлебарка“) мало зна. За Рафаела извесно је да је у Риму волео једну жену по имену Маргарита коју спомиње и у свом тестаменту. Њој је по светли и свој страсни совет у коме каже: „Блеском својих ватрених очију ма-

Макарт и глумица Шарлота Волтер.

(Снимци: Дас Илустрирте Влат)

КАЛЕНДАР

КОМО
ХУМОР

МОГА КОМШИЈЕ

НЕДЕЉА 28 НОВЕМБАР.

Синоћ, усред друштва, ускликну госн комшија:

— Сад ћу да вам покажем једну сензационалну фотографију. Праву реткост у погледу трепутног снимка... Петстотинити део секунде!

Госпа комшиница се превари на запита:

— По чему је то ретка фотографија?

— Па, по томе што на тој фотографији имаш затворена уста...

ПОНЕДЕЉАК, 29 НОВЕМБАР.

Жали се, јуче, један наш сусед госн комшији:

— Тако ми је досадио овај брачни живот, да просто не знам шта да радим...

— Па, разведите се! — узео да га саветује госн комшија.

— Не вреди, верујте! И та стална развођења дојадила су ми...

УТОРАК 30 НОВЕМБАР.

Питам јуче госн комшију шта мисли о састанку: Рузвелт — Черчил — Чаинг-Кај Шек — Сталин? а он, готов увек да пружи објашњење, повуче дим из цигарете и хладно рече:

— Па шта има... То је обична партија покера, учетворо, а као што знате покер је игра блефа!

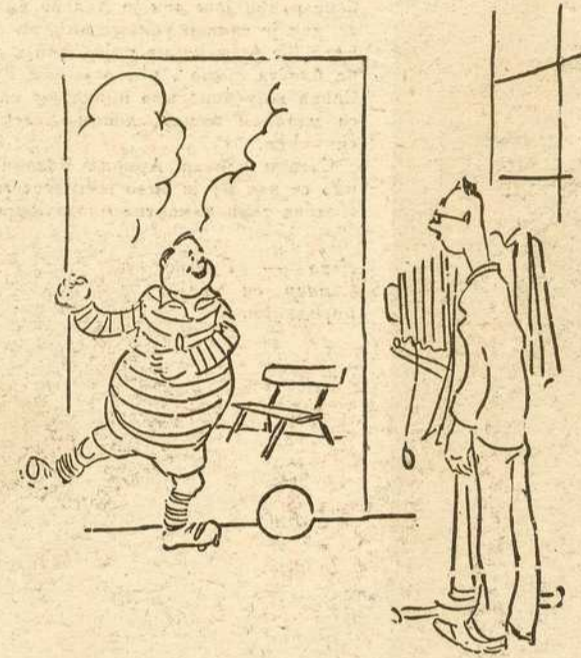
СРЕДА 1 ДЕЦЕМБАР.

Ових дана чуо сам у нашем комшилук једну мало необичну прегњу. Био неки инкасанти код једне наше сусетке која не воли да плаћа своје ду-

гове и рачуне, па кад га опет одбила он се продерао тако да га је цела кућа чула:

— Слушајте госпођо. Ако ми не исплатите овај рачун, и то сместа, отићи ћу да испричам свим вашим поверљивима да сте ми не само платили рачун него да сте чак рекли како се чудите што и њих нема па да и њима платите...

— Сликајте ме овако. Знате, у породичном албуму нема моје слике кад сам као гимназијалац играо фудбал.

ЧЕТВРТАК 2 ДЕЦЕМБАР.

Прича нам госн комшија како је случајно слушао разговор наших монденчића:

— Како ти се свиђа госпођа Вапа?

— Много ми се свиђа!

— А, како ти се допада Мима?

— И она ми се допада. Необично...

— А, Лула?

— Она је божанствена!

— Па то онда нема никаква смисла забављати се с тобом!

ПЕТАК 3 ДЕЦЕМБАР.

Био госн комшија у селу па кад се вратио испричао нам како сељаци праве загометке. Поседали око казанице а један пита:

— Дела да погледите ко је ово: Пушку има — војник није, перо има — птица није, брзо бежи — зец није!

Згледали се сељаци, док се један не сети:

— Вала Милисаве, то може да буди само Бадљевац!

СУБОТА 4 ДЕЦЕМБАР.

— Нечувено, Павле, — вајка се јуче једна наша сусетка своје мужу — како овај човек може у писму да те назове „глупим говечетом“?

— Да, молим те... кад цео свет зна да се уопште не може рећи „глупо говече“, већ просто: „говече“.

М-4

— Перце, да ли би могао да ми кажеш зашто служи нос?

— Да бисмо могли да гледамо!

— Којешта! Како је само то могло да ти падне на ум?

— Па да ти немаш носа, на чему би се држале твоје наочаре.

— Пардон, госпођо, колико паса водите собом?

— Два.

— Хвала! Онда могу да се вратим и да попијем још један деци.